

**TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
KADINA YÖNELİK ŞİDDETİN SEBEPLERİNİN TÜM
YÖNLERİYLE ARAŞTIRILARAK ALINMASI
GEREKEN TEDBİRLERİN BELİRLENMESİ
AMACIYLA KURULAN
MECLİS ARAŞTIRMASI KOMİSYONU**

(10/ 96, 234, 409, 501, 698, 1743, 1747, 1912, 2187, 2203,
2303, 2353, 2389, 2477, 2673, 2675, 2697, 2830, 2976, 2979,
3019, 3109, 3206, 3430, 3476, 3479, 3482, 3484, 3485, 3493,
3504, 3505, 3508, 3510, 3685, 3723, 3918, 3919, 3920, 3921,
3922, 3923, 3924)

TUTANAK DERGİSİ

**24'üncü Toplantı
2 Kasım 2021 Salı**

(TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı tarafından hazırlanan bu Tutanak Dergisi'nde okunmuş bulunan her tür belge ile konuşmacılar tarafından ifade edilmiş ve tırnak içinde belirtilmiş alıntı sözler aslına uygun olarak yazılmıştır.)

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

Sayfa

II.- MECLİS ARAŞTIRMASI KOMİSYONLARI

A)GÖRÜŞMELER

1.- Komisyon çalışmalarının değerlendirilmesine ve Komisyon raporuna ilişkin görüşme

**KADINA YÖNELİK ŞİDDETİN SEBEPLERİNİN TÜM YÖNLERİYLE ARAŞTIRILARAK
ALINMASI GEREKEN TEDBİRLERİN BELİRLENMESİ AMACIYLA KURULAN
MECLİS ARAŞTIRMASI KOMİSYONU**

(10/ 96, 234, 409, 501, 698, 1743, 1747, 1912, 2187, 2203, 2303, 2353, 2389, 2477, 2673, 2675,
2697, 2830, 2976, 2979, 3019, 3109, 3206, 3430, 3476, 3479, 3482, 3484, 3485, 3493, 3504, 3505,
3508, 3510, 3685, 3723, 3918, 3919, 3920, 3921, 3922, 3923, 3924)

—●—
24'üncü Toplantı
2 Kasım 2021 Salı

—●—
I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

TBMM Kadına Yönelik Şiddetin Sebeplerinin Tüm Yönleriyle Araştırılarak Alınması Gereken Tedbirlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonu 13.29'da açıldı.

Komisyon çalışmalarının değerlendirilmesine ve Komisyon raporuna ilişkin görüşme yapıldı.

Komisyon gündeminde görüşülecek başka konu bulunmadığından saat 15.14'te toplantıya son verildi.

—●—

2 Kasım 2021 Salı

BİRİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 13.29

BAŞKAN: Öznur ÇALIK (Malatya)

BAŞKAN VEKİLİ: Tuba VURAL ÇOKAL (Antalya)

SÖZCÜ: Çiğdem ERDOĞAN ATABEK (Sakarya)

KÂTİP: Esin KARA (Konya)

BAŞKAN ÖZNER ÇALIK – Kıymetli Komisyon üyelerimiz, değerli uzman arkadaşlarımız; bugün Komisyonumuzun 24'üncü Toplantısını yapıyoruz. ( )

II.- MECLİS ARAŞTIRMASI KOMİSYONLARI

A)GÖRÜŞMELER

1.- Komisyon çalışmalarının değerlendirilmesine ve Komisyon raporuna ilişkin görüşme (**)(***)

BAŞKAN ÖZNER ÇALIK – 4 Kasım itibarıyla Komisyonumuzun süresi doluyor ve bu süre içerisinde yapmış olduğumuz çalışmalar, dinlemiş olduğumuz kurum, kuruluşlar ve saha ziyaretleri bize çok ciddi tecrübeler kazandırdı. Ben bu son toplantımızı yaparken emeği geçen bütün milletvekili arkadaşlarımıza, parti gruplarına ve kıymetli uzmanlarımıza, basın mensuplarımıza; göstermiş oldukları ilgi, alaka ve muhabbetten dolayı teşekkür ediyorum.

Kadına Yönelik Şiddetin Araştırılması Komisyonu çok önemli bir süreci yönetti ve inşallah hazırlamaya başlamış olduğumuz raporlama süreci de tamamlanmak üzere. Raporlarımızı tamamladıktan sonra da inşallah Türkiye Büyük Millet Meclisinde Genel Kurula indirerek raporumuzu ve Komisyon çalışmalarımızı da Genel Kurulumuzda konuşmuş olacağız. Bu vesileyle yapmış olduğumuz tüm çalışmalar için bir kez daha emeği geçen tüm arkadaşlarımıza teşekkür ediyorum.

Toplantılarımızın sonrasında özellikle saha ziyaretlerimizden kısaca bahsetmek isterim: Saha ziyaretlerimiz, özellikle il bazlı saha ziyaretlerimizi; Ankara, İstanbul, Gaziantep ve Diyarbakır'da yaptık. Şiddet Önleme ve İzleme Merkezlerini, Aile Destek Merkezlerini, kadın konukevlerini, sığınmacı kadınlara yönelik çalışmalar yürüten sivil toplum kuruluşlarını ziyaret ettik. Şiddet mağduru kadınlarla, televizyon programcılarıyla, yerel bürokratlarla ve çalışanlarla görüşmelerimizi yaptık. İçişleri Bakanlığı bünyesindeki elektronik kelepçe takip merkezinde, çok önemli gördüğümüz GAMER'de incelemelerde bulunduk. Sincan Ceza İnfaz Kurumları kampüsünü ziyaret ettik ki bundan önce Ankara'da yapmış olduğumuz özellikle İçişleri Bakanlığımızın hazırlamış olduğu tatbikat bizim için çok önemliydi ve bu tatbikatla birlikte sahada bir kadının şiddeti gördüğü andan son uğrayacağı noktaya kadar her anı ayrı ayrı, detaylı bir şekilde inceleme, irdeleme fırsatımız oldu ve karakollarımızdaki mevcut yapılarımızı ve oradaki kolluk kuvvetlerimizin mağdura yaklaşımlarını ve sonrasındaki sağlık kontrollerini ve adli süreçlerini de tatbikatlarla yerinde görme fırsatı bulduk. Bu vesileyle katkı sunan uzman arkadaşlarımıza, İçişleri Bakanlığından Daire Başkan Yardımcımız Tarkan Bey ve ekibine çok teşekkür ediyorum. Sayın İçişleri Bakanımızın nezdinde yaptıkları çalışma için de teşekkürlerimi sunuyorum.

(*) Coronavirus salgını sebebiyle toplantı salonundaki Başkanlık Divanı üyeleri, milletvekilleri, katılımcılar ve görevli personel maske takarak çalışmalara katılmaktadır.

(**) Komisyonun 15/10/2021 tarihli İstanbul; 18/10/2021 tarihli Gaziantep ve 19/10/2021 tarihli Diyarbakır çalışma ziyareti toplantı tutanakları bu tutanağa eklidir.

(***) Meclis Araştırması Komisyonunun raporu bu tutanağa eklidir.

Daha sonrasında yapmış olduğumuz Adalet Bakanlığımızın... Şiddete maruz kalan kadınların başvurdukları yollardan bir tanesi yine adliyelerimiz ve özellikle adliyelerde oluşturulan, Sincan'da bulunan Ankara Batı Adliyesinde Adli Destek ve Mağdur Hizmetleri Müdürlüğünü ziyaret ettik ve burada da yeni bir tatbikat yapılarak mağdurun hangi yolları takip edeceğini yerinde gördük ve özellikle bu konuda bize desteklerini veren Hâkimimiz Gökçe Hanım'a ve Adalet Bakanlığımızın nezdinde bütün emeği geçen personellerimize, adli mercilere çok teşekkür ediyoruz.

Keçiören İlçe Emniyet Müdürlüğü Aile İçi Şiddet ile Mücadele Büro Amirliğini ziyaret edip bir şiddet olayının öğrenilmesinden adli makamlara intikale kadar olan aşamaları uygulamalı olarak gördük. Daha sonrasında yapmış olduğumuz Sincan'da bulunan Ankara Batı Adliyesinde Adli Destek ve Mağdur Hizmetleri Müdürlüğünü ziyaret ederek savcılarımızdan, hem tecrübelerinden hem de uygulamalarından kaynaklanan bilgileri aldık ve çok önemli gördüğümüz AGO'ları, Adli Görüşme Odalarını da ziyaret ettik. Özellikle Ankara, İstanbul, Diyarbakır ve Antep illerinde Şiddet Önleme ve İzleme Merkezlerini ziyaret ettik; çalışanlarımızı, prosedürleri ve fiziki koşullarını inceledik. Özellikle İstanbul, Gaziantep ve Diyarbakır'da kadın konukevlerimizi ziyaret ettik. Buralarda kalan şiddet mağduru kadınlarla görüştük. Kadın konukevi ziyaretlerimizi çok küçük bir grupla bu merkezlerin mahremiyetini dikkate alarak yaptık. Şiddet Önleme ve İzleme Merkezleriyle ilgili tespitlerimizi anında Aile Bakanımıza ilettik. ŞÖNİM'lerin 81 ilde yaygın olduğunu biliyoruz. Sayılarının daha da artırılması ve daha işlevsel hâle getirilmesi konularındaki hassasiyetlerimizi de Sayın Bakanımızla paylaştık. Kadın konukevlerimizde de özellikle yerel yönetimlerin kadın konukevi sayılarının artırılması için, hem İçişleri Bakanlığımızla hem Çevre Bakanımızla hem de Aile Bakanımızla görüşmelerimizi yaptık. Konukevi sayılarımızın da artırılması gerektiğini ifade ettik.

Özellikle Gaziantep Büyükşehir Belediyesini ziyaret ederken Türkiye Belediyeler Birliği Başkanı Sayın Fatma Şahin ve bürokratlarla görüşmelerimizi yaptık. Kadınlara yönelik istihdamdan eğitime ve şiddet önleme merkezlerindeki çalışmalara kadar birçok projeyi yerinde inceleme fırsatı bulduk. Türkiye'nin örnek olacak çalışmaları yaptığını gördük. Yine Gaziantep Büyükşehirde SADA Kadın Merkezini ziyaret ettik; sığınmacı kadınlara yönelik yürütülen faaliyetleri, UN Women ortaklaşa çalışmaları, Kadınlar ve Kız Çocuklarının ve Ev Sahibi Toplumun Dayanıklılığının Artırılması Projesi hakkında bilgiler aldık.

Özellikle sığınmacı kadınlar... Şiddetin sebeplerinden bir tanesi olarak raporlarımızda da yer alacak olan "dış göç" dediğimiz sığınmacı kadınların, en kırılğan grubun yaşamış olduğu problemleri yerinde görme fırsatı bulduk. İstanbul, Gaziantep, Diyarbakır'da Aile Destek Merkezlerini ziyaret ederek buralarda eğitim gören kadınlarımızı, çalışanlarımızı dinledik.

Diyarbakır'da terörün karanlık ve çirkin yüzünün mağduru 9 yaşında, 13 yaşında evlatları dağa kaçırılan annelerimizi ziyaret ettik. Şiddetin en ağır olanını 9 yaşında kız çocuklarını, 13 yaşında çocuklarımızı, evlatlarımızı dağa kaçırarak cinsel istismara, tecavüze, tacize varan boyutta şiddet gösterenleri de orada bir kez daha lanetledik. Terör örgütü PKK başta olmak üzere çocuklarımızı suistimal eden bütün örgütlerle mücadelelemiz de bugün olduğu gibi sonuna kadar devam edecek. Bir anneye uygulanan şiddetin en ağırının onu evladından ayırmak olduğunu ve evlada uygulanan şiddetin de onu ailesinden ayırmak olduğunun altını bir kez daha Diyarbakır'da çizdik. Bu vesileyle Diyarbakır Annelerimizin evlatlarının şiddetten arınması için bir an önce bu çağrılarını duyup ailelerine, annelerine, babalarına kavuşmalarını temenni ediyoruz ve PKK'yla mücadelelemiz, terörle mücadelelemiz sonuna kadar devam edecek deyip altını bir kez daha çiziyorum Komisyonumuz olarak.

Kıymetli arkadaşlarımız yapmış olduğumuz il ziyaretlerimizden sonra hemen yapmış olduğumuz yurt dışı ziyaretlerimiz var. Özellikle Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanımız Sayın Mustafa Şentop'un onayıyla yapmış olduğumuz yurt dışı ziyaretlerimizi Komisyonumuzun 7 üyesiyle birlikte İspanya'ya yaptık ve hem Dışişleri Bakanımıza hem büyükelçimize, oradaki yetkililerimize de bu konuda göstermiş oldukları hassasiyet için de teşekkürlerimi iletiyorum. Meclis Başkanımıza da bize verdiği destek için teşekkürümü iletiyorum. Çok önemli tecrübeler edindiğimiz kanaatindeyim.

Türkiye Büyük Millet Meclisi Araştırma Komisyonumuz 27-30 Ekim 2020 tarihinde İspanya ziyaretini gerçekleştirmiş ve ziyaret kapsamında 28 Ekim 2021 Perşembe günü Devlet Paketi çerçevesinde kabul edilen toplumsal cinsiyete dayalı şiddete karşı stratejiler hakkında hazırlanan senato raporunu izleme ve değerlendirme özel komisyonuyla görüşmelerimizi yaptık. Komisyonunda yapılan görüşmede özellikle temsilciler meclisi ve senato da yapılan oylama sonucu oy birliğiyle 2017 yılında iktidar ve muhalefet partilerinin uzlaşması sonucu toplumsal cinsiyete dayalı şiddete karşı Devlet Paketi'nin kabul edildiğini öğrendik ve söz konusu Devlet Paketi'nin İspanya'da kadına yönelik şiddetin kökünü kazımak için kamu gücünün harekete geçirilmesi açısından bir kırılma noktası olduğu ifade edildi. İktidarda bulunan partinin ve muhalefet partilerinin de kadına yönelik şiddetin sonunu getirme konusunda ortak bir sistem oluşturduklarını ve bunu garanti altına aldıklarını ifade ettiler ve Devlet Paketi'ni orada Komisyon Başkanından dinleme imkânımız oldu, komisyon üyeleriyle bir araya geldik ve özellikle, Devlet Paketi'nde, devlet bütçesinden 100 milyon avro yerel yönetimlere, 500 milyon avro özerk yönetimlere, 400 milyon avro da toplumsal cinsiyete dayalı şiddete karşı devlet yetkililerini güçlendirmek adına olmak üzere yaklaşık 1 milyar avroluk bütçenin ayrıldığını Komisyon Başkanı ifade etti. Yerel yönetimlere, özerk yönetimlere ve devlet yetkililerini güçlendirmek üzere 1 milyon avro bütçe ayrılmış vaziyette.

Bu paket 10 temel eksene oturtulmuş ve sessizliğin kırılması, kurumsal yanıtın iyileştirilmesi, mağdurlara yardımın mükemmelleştirilmesi, çocuklara destek, yetkili ve görevlilerin eğitilmesi, yerel ve özerk yönetimlerle koordinasyon; görünürlük, ekonomik taahhüt, izleme ve değerlendirme dâhil olmak üzere ve Devlet Paketi'ni özellikle incelememiz, irdelememiz ve üzerinden bir geçmemiz gerektiği kanaatindeyim. Neler nasıl yapıldı; oradan aldığımız bilgileri de Komisyon üyesi arkadaşlarımızın raporlarına da mutlaka dercetmek isteyeceklerini düşünerek söylüyorum.

Heyetimiz toplantıya Komisyon Başkanı, Başkan Yardımcısı, Komünist Sosyalist Parti sözcüsü, Halk Partisi sözcülerinin de katılımıyla bizim Türkiye'den giden Komisyon üyesi milletvekillerimizle katılımımızı yaptık ve karşılıklı tecrübelerimizi paylaşma imkanı bulduk.

28 Ekim 2021 tarihinde İçişleri Bakanlığı bünyesinde Jandarma Genel Müdürlüğü Komutanlığı, adli polis teknik birimleriyle görüşmeler yaptık ve bu görüşmeler de önemli tecrübeleri karşılıklı olarak almamıza vesile oldu.

Özellikle İçişleri Bakanlığında Guardia Civil Genel Müdürlüğü adli polis teknik ekibinden "Kadına Karşı Şiddetle Mücadelede İspanya Tarafından Alınan Caydırıcı Tedbirler ve Jandarmanın Rolü" başlıklı sunumu dinledik ve tecrübelerimizi paylaştık; kolluk kuvvetleri olarak neler yaptıklarını, hangi alanlara hitap ettiklerini ve jandarma olarak eğitimcilerin eğitimlerinin nasıl yapıldığını bizlerle paylaştılar.

Aynı zamanda, Emniyet Genel Müdürlüğü adli polis ve aile ve kadına yardım biriminden yöneticilerle bir araya geldik ve "Kadına Karşı Şiddetle Mücadelede İspanya Tarafından Alınan Caydırıcı Tedbirler ve Ulusal Polis Teşkilatının Rolü"nü dinleme imkânı bulduk ve bu vesileyle İçişleri Bakanlığı, Adalet ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı ve ceza infaz kurumları tarafından "voi gen" denilen bir veri tabanı oluşturduklarını ve bu veri tabanının da çok önemli katkılar sağladığını ifade ettiler.

2020 yılında İspanya’da 50 kadının öldürüldüğünü, alınan tüm tedbirlere rağmen cinayetlerin maalesef devam ettiğini, hatta gittiğimiz gün, çok kısa bir süre önce 68 yaşındaki bir kadının 70 yaşındaki eşi tarafından öldürüldüğünü ifade ettiler. İspanya, bu anlamda, kadının temsili açısından çok yol kat etmiş, hem Senatoda hem Temsilciler Meclisinde hem de Kabinesinde kadın temsiline çok güçlü olduğu bir ülke ve 2004 yılından itibaren de çıkarmış oldukları yasalarla dünyada, kadına yönelik şiddetle mücadeleyi en erken başlatan, elektronik kelepçe uygulaması dâhil olmak üzere başlatan ülkelerden biri olmasına rağmen, toplumsal farkındalıkları, kamu spotları, bütün kamu kurum ve kuruluşlarıyla her alanda oluşturdukları eşitlik birimlerine rağmen maalesef hâlâ, nüfusa oranla baktığımızda, 50 kadın cinayetinin tamamen ortadan kaldırılması için daha çok çalışmamız gerektiğini oradaki Komisyon üyeleriyle, yetkililerle de bir kez daha paylaştık.

Özellikle İçişleri Bakanlığımızın KADES uygulaması, İspanya’daki İçişleri Bakanlığı yetkililerini çok etkiledi ve -2 milyon 600 bine ulaşan, sadece kadınlar tarafından indirilen bu sistem- kadınların şiddete maruz kalmadan başvurabilecekleri bir usul olarak onlar da detaylı bilgileri bizlerden talep ettiler ve KADES uygulamamız -ben özellikle altını çizerek söylüyorum- çok başarılı bir uygulama ve hedefin 5 milyon olması gerektiğini, Sayın Bakanımız bu konuda çalışmalar yaptığını ifade etmişti. İnşallah çok daha fazla sayıda kadın KADES uygulamasını indirir ve o ihbar hattına hiç basma ihtiyacı olmadığı bir süreci hep birlikte yaşarız.

Tecribe paylaşımlarımızı devam ettirdik; 29 Ekim 2021 tarihinde yüksek yargı erkiyle görüşmelerimiz oldu. Yargı Yüksek Konseyi, Yargı Genel Konseyi, İspanya’da hâkimlerin seçilmesinden ve yargının diğer kuvvetlerden bağımsız olmasından sorumlu. Türkiye’deki Hâkimler Savcılar Kurulu benzeri bir kurum ve yüksek yargı erki üyeleriyle yapmış olduğumuz, özellikle gözlemevi sorumlusu müdürüyle yapmış olduğumuz, hâkimlerle yapmış olduğumuz görüşmeler de bizim için çok önem arz ediyor. Özellikle Aile İçi ve Toplumsal Cinsiyete Yönelik Şiddet Gözlemevi ve Kadına Karşı Şiddetle Mücadele Kanunu hakkında 2002 yılında çıkarmış oldukları yasal düzenlemeyi ve sonrasında üzerinde yapılan değişiklikleri, gözlemevinin işleyişini bizlerle paylaştılar. Adalet Bakanlığı bünyesinde gözlemevi oluşturulmuş ve gözlemevi hem bilgileri paylaşmak hem de verileri paylaşmak, koordinasyonu sağlamak adına önemli bir merkez hâline getirilmiş vaziyette ve gözlemevini oluşturan diğer kurumlar; İçişleri, Adalet, Sağlık, Sosyal İşler, Eşitlik bakanlıkları, savcılık, özerk yönetimlerin adalet müşavirlikleri gözlemevinin temsilcileri olarak görev yapıyor. Gözlemevimin amacı, devlet idaresinde, kadına karşı şiddetle mücadele konusunu daha etkin bir araç hâline getirmek.

Son ziyaretimizi Toledo Belediyesine yaptık. Bir kadın belediye başkanının olduğu Toledo Belediyesinde kadına yönelik şiddetle mücadelede neler yaptıklarını dinleme imkânı bulduk. Toledo Belediyesinde Eşitlik Komisyonu olduğu ve Eşitlik Encümeninin varlığını bizimle paylaştılar. Belediyede kadınevî, barınak şeklinde iki uygulama var. Hakkında tedbir kararı verilen kadınların korunması için barınak oluşturulmuşken kadın girişimciliğini destekleyen faaliyetler için de kadınevî oluşturulmuş vaziyette. Bu, bizim yerel yönetimlerdeki iyi örneklerimizden bir tanesi ve Gaziantep Belediyesinde de buna benzer uygulamaları gördük. Konukevinde ihtisaslaşma mevcut. Bu, bizim, İspanya’daki yetkili arkadaşlarımıza sorduğumuz konulardan bir tanesiydi. Konukevlerinin ihtisaslaşmasını özellikle sorduk ve her konukevinin uyuşturucu bağımlılığı, zihinsel engellilik, 30 yaş altı kadınlar olarak ihtisaslaştığını ve sosyal yardım isteyenlerin ayrı, şiddete maruz kalanların ayrı kategorize edilerek konukevlerinin ihtisaslaştığını gördük ki bizim raporlarımızda da konukevleri konusundaki önerilerimizden bir tanesi, konukevlerimizin özellikle ihtisaslaşmasına dönük ki son konukevi ziyaretlerimizden sonra, Sayın Bakanımızla yapmış olduğumuz görüşmeden sonra da çok önemli bir yeni düzenleme geliyor. Özellikle 12 yaş üstü erkek çocuklar konukevlerinde kaldığı sürede 12 yaşının üstüne geldiği andan itibaren annesinden ayrılarak çocuk bakımevlerimize, sevgievine,

çocukevlerimize yönlendiriliyor ve devletin koruması altına alınıyor. Şimdi Sayın Bakanımız özellikle anne ve 12 yaşın üzerindeki çocukların ayrı mekânlarda koruma altına alınacağına bilgisini ve haberini vermiş vaziyette. Ben Aile Bakanımıza da tüm süreçte bize vermiş olduğu destekler için canıgönülden teşekkürlerimi iletiyorum.

Toledo Belediyesi 300 bin nüfuslu bir belediye ve toplam kadın konukevi sayısı 1 tane; 300 bin nüfusta belediyenin yaptığı sadece 1 tane. Devletin yapmış olduğu konukevlerinin de var olduğunu söylediler ama 300 bin nüfusta 1 konukevi olduğu, 2 milyon nüfusu olan Eyalette de 83 kadın merkezinin olduğu bilgilerini bizimle paylaştılar; bu bölgelerin, bu merkezlerin hem otonom bölge Hükümeti hem de belediyeden karma finansman sağladığını, Hükümetin de bu konuda Devlet Paktı'ndan bütçe gönderdiğini ifade ettiler. Dolayısıyla, İspanya ziyaretimizin sürecini bir kez daha Komisyon üyesi arkadaşlarımızla paylaştık.

İspanya'dan iyi örnek olarak alınan elektronik kelepçede Türkiye'nin katetmiş olduğu yolu çok önemsiyoruz. Özellikle elektronik kelepçede İçişleri Bakanlığımızın bünyesinde kurulan GAMER çok önemli bir birim hâline gelmiş vaziyette; hem hâkimlerin vermiş olduğu mesafe hem de üzerine İçişleri Bakanlığımızın uygulamış olduğu mesafe kadının korunması adına önemli koruyucu tedbirlerden bir tanesi olarak İspanya yetkilileri tarafından da dikkatle dinlendi.

Ben bir kez daha Komisyon üyelerimizin İspanya'da göstermiş oldukları hassasiyete, performansa canıgönülden teşekkür ediyorum. Sabahın erken saatinden akşamın geç saatine kadar alan ve saha ziyaretleri yaptık. Bu vesileyle bir kez daha ellerinize sağlık diyorum.

Şimdi hem Komisyonumuzla ilgili hem raporlarımızla ilgili hem de son ziyaretlerimizle ilgili sözü olan arkadaşlarımızı dinlemek üzere sözleri kıymetli milletvekillerime bırakıyorum. Söz talebinde bulunan arkadaşlarıma sırayla söz vermek istiyorum.

HACI AHMET ÖZDEMİR (Konya) – Sayın Başkanım, raporda sayfalama gösterilmemiş.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Çok özür dilerim, raporlamaya geçmeden İspanya saha ziyaretlerimizle ilgili önerileriniz ve tespitleriniz varsa onları alalım, sonra raporlama için sizin önerilerinizi alalım.

Çiğdem Hanım...

ÇİĞDEM ERDOĞAN ATABEK (Sakarya) – Başkanım, ikisini birden mi...

YELDA EROL GÖKCAN (Muğla) – Genel bir görüş olsa Başkanım çünkü bir daha toplantı yapmayacağız. O yüzden, tutanaklara geçmesi açısından genel bir görüş...

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Bence de...

ÇİĞDEM ERDOĞAN ATABEK (Sakarya) – 2 soruya birden...

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Evet, bence de...

ÇİĞDEM ERDOĞAN ATABEK (Sakarya) – Başkanım, öncelikle çok teşekkür ediyorum.

Hem Türkiye içinde yaptığımız ziyaretler hem de yurt dışına yaptığımız ziyaret ve öncesinde de yine Komisyonumuzda dinlediğimiz bilgiler kapsamında -böyle ziyaretlerle de tamamlanınca- en azından kafamızda oturmayan yerler çok net bir şekilde oturdu. Bu anlamda, Komisyon Başkanımıza, tüm milletvekillerimize ve uzman arkadaşlarımıza çok teşekkür ediyorum.

Biz aslında arkadaşlar arasında da şunu çok konuştuk; yurt dışında bizden farklı ne yapılıyor? Yani mutlaka gidelim ve görelim. Gidip gördüğümüzde, evet, iyi alınabilecek şeyler var ama onların da bizden alabileceği çok önemli çalışmalarımız olduğunu gördüm. Az önce sizin de ifade ettiğiniz,

işte, GAMER ya da bizim kendi KADES uygulamamız gibi çok önemli çalışmalar yaptığımızı, kadına yönelik şiddetle mücadele noktasında şimdiye kadar Avrupa'yla bu anlamda yarışacak işler yaptığımızı görmüş olmak çok mutlu etti.

İspanya seyahatimizin çok verimli geçtiği kanaatindeyim. Rapora da eklenmesi açısından birkaç tane önerim olacak. Orada dikkatimi çeken, tabii, ülkeyi otonom bölgeler şeklinde yönetiyorlar; dolayısıyla, bölgesel stratejiler belirlemişler, bölgesel politikalar belirlemişler. Bu anlamda, belki bizim de böyle bir çalışmaya gitmemiz faydalı olabilir, sebebi de şu...

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Bir daha söyler misiniz?

ÇİĞDEM ERDOĞAN ATABEK (Sakarya) – İspanya'da otonom bölgeler kadına yönelik şiddetle mücadelede kendi içlerinde, kendi bölgelerine göre strateji üretmişler. Dolayısıyla, biz de ülkemizde bölgesel olarak stratejiler üretebiliriz çünkü İstanbul'da karşılaştığımız sorunlar ile Ankara'da karşılaştığımız sorunlar birbirine benzerken Diyarbakır'da duyduğumuz hikâyeler ya da Antep'te duyduğumuz hikâyeler tamamıyla farklıydı. Dolayısıyla, biz de kendi ülkemiz açısından bölgesel stratejiler, bölgesel mücadele yöntemleri belirlersek faydalı olur diye düşünüyorum. Bu anlamda, saha çalışmaları noktasında farklı bölgelere gitmenin de faydası o ki biz de bunu görebildik.

Bir diğer önerim de şu: Bu sürecin -belki Aile Bakanlığı kapsamında olur ki kuvvetle muhtemel oraya daha yakışacaktır konu itibarıyla- müstakil ele alınması ki müstakil bir başkanlık olabilir ya da tamamıyla bir genel müdürlük şeklinde olabilir ve sadece şiddetle mücadele noktasında ayrı bir birim kurulması şiddetle mücadele stratejimize çok daha ivme katacaktır diye düşünüyorum. Sayın Cumhurbaşkanımızın da söylediği gibi, bu işe "sıfır tolerans" ilkesiyle bakıyoruz ve tam da sıfırlanana kadar mücadele etmeye devam edeceğiz. Müstakil bir genel müdürlüğün -ciddi de bir bütçe gereken bir iş, İspanya'da da bir kez daha gördük- bütçesi de bu anlamda güçlü bir genel müdürlüğün ya da müstakil bir başkanlığın yani bir genel müdürlük statüsüne yakın müstakil bir başkanlığın bu işi, bu mücadeleyi başarılı bir şekilde daha iyi bir noktaya taşıyabileceği kanaatindeyim. Dolayısıyla, böylelikle konunun tam anlamıyla tek bir noktada birleşmiş olması açısından önemli olduğunu düşünüyorum.

Birkaç madde daha var ama arkadaşlar da onları söyleyecektir; dolayısıyla, ben hepsini paylaşmış olmamak adına, özellikle benim açımdan çok önemli olanları sizlerle paylaşmak istedim Başkanım.

Böyle bir Komisyonda görev almış olmak beni gerçekten çok mutlu etti. Bir kadın milletvekili olarak, sizin Başkanlığımızda, böyle de güzel bir ekiple böyle önemli bir konuda çalışmış olmanın büyük bir memnuniyetini duyduğumu da ifade etmek istiyorum. Tüm arkadaşlara da teşekkür ediyorum yol arkadaşlıkları için.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Ben teşekkür ediyorum Sayın Atabek tespitleriniz için.

Yelda Hanım...

YELDA EROL GÖKCAN (Muğla) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Az önce sizin de söylediğiniz gibi, bugün 24'üncü ve sanırım sonuncu resmî toplantımız; gerçekten uzun süren bir araştırma komisyonunda biz de görev aldık milletvekilleri olarak. Bizim açımızdan oldukça verimli geçti Başkanım, benim ilk araştırma komisyonumdu, böyle bir komisyonda yer almak da bir kadın ve bir milletvekili olarak bizleri gerçekten memnun etti.

Başkanım, gerek yurt içinde gerek yurt dışında, İspanya'da çalışmalarımız oldu ve Bakanlıktan gerek Bakanlarımızı gerek bürokratlarımızı dinledik. Benim özellikle söylemek istediğim -az önce Çiğdem Başkanım da altını çizdi- gönül isterdi ki kadına yönelik şiddetle mücadele için yurt dışındaki gibi bir bakanlık olsun; bunu gerçekten çok arzu ederim bir milletvekili olarak çünkü kadın cinayetleri gerek dünyada gerek Türkiye'de almış başını gidiyor. Bu farkındalığın artırılması ve kadına yönelik

şiddetle mücadelede sıfır toleransın, özellikle zihniyet dönüşümünün gerçekleştirilmesi için bu işe farklı bakmamız gerekiyor, daha güçlü bakmamız gerektiğini düşünüyorum. Belki ileride, “Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele, Kadın-Erkek Fırsat Eşitliği Bakanlığı” olabilir ama en azından bakanlık kuruluncaya kadar “Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Başkanlığı” kurulabilir. Özellikle, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığında bir genel müdürlük değil, bir başkanlık olması gerektiğini düşünüyorum çünkü sadece bakanlığın altındaki bir genel müdürlük değil, güçlü bir başkanlık ve bütçesi olan bir başkanlık olması gerekiyor, bunu da İspanya’da gördük. Evet, bütçe ve para olmadan olmuyor, bütçe kesinlikle önemli, para çok önemli ki bu farkındalık ve mücadeleyi güçlü bir şekilde yapalım. Bu anlamda, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının altındaki bir güçlü başkanlıkla işe başlayabiliriz diye düşünüyorum.

Bir diğer ayağı da Meclis. Evet, Mecliste, Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu var, ben de üyesiyim fakat daimi bir komisyonun kurulmasının özellikle bu süreçteki yol haritamızda önemli olacağını düşünüyorum. Kadına yönelik şiddetle mücadelede, özellikle daimi bir komisyon kurulması gerektiğini düşünüyorum, bunun da Meclisin ödevlerinden biri olduğunun özellikle altını çizmek istiyorum.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Tekrar, bir daha söyler misiniz Sayın Başkanım?

YELDA EROL GÖKCAN (Muğla) – Türkiye Büyük Millet Meclisinde Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Komisyonu ki şu an bizim Araştırma Komisyonumuz ve 4 Kasım itibarıyla bitecek ama bu mücadelenin güçlü bir şekilde devam etmesi için daimi bir komisyonun kurulması gerektiğini düşünüyorum Mecliste.

Yine, bir diğer bakanlığımız ve en önemli bakanlıklarımızdan biri olan Adalet Bakanlığı... İspanya’da bunun çok güzel örneklerini gördük; ihtisas mahkemesi kurulması gerektiğini düşünüyorum; bu da çok önemli.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Evet, kadına yönelik şiddetle mücadelede hem ceza hem hukuk yargılaması yapan ihtisas mahkemeleri var İspanya’da.

YELDA EROL GÖKCAN (Muğla) – Evet, özel bir mahkeme, ihtisas mahkemelerinin kurulması...

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Cezayı veren mahkeme, nafaka, velayet gibi hususlara da karar verebiliyor, bu durum daha hızlı karar alınmasını ve uygulanmasını sağlıyor.

Bölgesel çalışmalarla ilgili de Çiğdem Hanım’ın söylemiş olduğu, biz hem yerel bazlı hem de bölge bazlı çalışmalar yapıyoruz ama bunu da artırmamız gerekiyor.

YELDA EROL GÖKCAN (Muğla) – Evet.

Bir diğer madde de Başkanım, evet, her bakanlığı burada dinledik, her bakanlık kendi bakanlığı bünyesinde çok güzel işler yapıyor kadına yönelik şiddetle mücadele anlamında ama bizim eksiklerimiz, bakanlıklar arası bir koordinasyon yok yani Adalet Bakanlığı kendi bir çalışma yapıyor, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı ayrı bir çalışma yapıyor; Diyanet İşleri Başkanlığı ayrı bir çalışma, Millî Eğitim öyle; Sağlık Bakanlığı, belki -tırnak içinde- kendi alanında çalışmalar yapıyor ama bunların hepsi birbirinden kopuk; o yüzden bakanlıklar arası bir koordinasyon olmalı. Bu, az önce söylediğimiz başkanlık üst birimi mi olur, onun altında mı böyle bir koordinasyon ve planlama olur ama bir koordinasyon eksikliği olduğu belli bakanlıklar arasındaki çalışmalarda. Yani her bakanlık kendi içinde bir şey yapıyor ama birinin yaptığından diğeri arasında bir bağlantısı yok yani topyekûn bir üst -ne diyeyim ona- erk tarafından bir çalışma olmalı. Bu, Cumhurbaşkanlığına mı bağlı olmalı, Cumhurbaşkanlığı Yardımcılığına mı bağlı olmalı ama güçlü bir şekilde bir başı olmalı ve bu bakanlıklar arasında koordinasyonu sağlamalı diye düşünüyorum.

Evet, bir diğeri de 6284 sayılı Kanun. Evet, kanunumuz güzel ama kanunda sizlerin de gördüğü gibi... Sahada da bunu bizzat gördük, gerek Türkiye içindeki şehirlerdeki o ziyaretlerimizde de gördük, burada bürokratlarımızı dinlediğimizde de gördük Başkanım. Evet, uygulamada çok ciddi aksaklıklar var, belki bu bakanlıklar arası koordinasyon meselesini de buna bağlayabiliriz diye düşünüyorum.

Teşekkür ediyorum öncelikle size, çok kıymetli milletvekillerine ve uzman arkadaşlara, gerçekten çok verimli bir araştırma komisyonu oldu; umarım çorbada bir tuzumuz olur ve buradan çıkacak rapor sonucunda da ülkemizde olan hem kadın cinayetlerini önlemiş oluruz hem bundan sonraki süreçteki zihniyet dönüşümü anlamında da bir farkındalık oluştururuz diye düşünüyorum.

Çok teşekkür ediyorum Kıymetli Başkanım.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Ben teşekkür ediyorum Yelda Hanım.

Sözü Sayın Kara'ya bırakıyorum.

Esin Hanım, buyurun.

ESİN KARA (Konya) – Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Öncelikle ben de bütün arkadaşların fikirlerine katılıyorum, siz de konuyu çok güzel özetlediniz. Bazı maddelerde tekrar olabilir, ortak kanaatimizdir.

Sizin de Komisyonumuzun başından beri gelen her kurum ya da bakanlıkta her zaman kadın temsilinin üst noktada olması, kadın bakanlarımızın, kadın bakan yardımcılarımızın, bürokratlarımızın olması konusundaki görüşünüze burada da katılıyoruz. Bakın, İspanya'da da Parlamentoda kadın vekillerin sayısının yüksek olması belki bazı yasaların bizden daha kuvvetli çıkmasını sağlamış olabilir.

İspanya gezimizde, ben çalışmalarımızda şunu gördüm özellikle: İyi bir bütçe gerekiyor; bu bütçe için de... 1 milyar dolarlık bir bütçe, gerçekten çok büyük bir bütçe; hem belediyelerin hem de genel bütçenin desteğiyle yapılıyor. Demek ki bizim de bu konuda başarılı olabilmemiz için öncelikle iyi bir bütçe sağlamamız gerekiyor ve bu konuda da belki yerel yönetimlere de bir zorunluluk getirilebilir. Yerel yönetimler -biliyoruz- nüfusu 100 binin üzerinde olan belediyelere konukevi açmasıyla ilgili olarak; açılmayan yerlere belki bir yaptırım ya da zorlama, neden yapılmadığına dair böyle bir şey yapılabilir yani bunu bir zorlamamız gerekecek belki "100 binin üzerinde belediyemiz ama hâlâ yapmadınız, neden yapmadınız?" şeklinde bir erkin bu konuda yaptırım gücünü zorlaması gerektiğini düşünüyorum.

Arkadaşlarımızın aldığı notlar gibi, evet, bizim de görmüş olduğumuz; uzmanlık mahkemelerinin belki yetkisinin artırılması, daha hızlı karar alması, ceza konusunda da karar verebilme hakkının olması belki bu konuda daha hızlı hareket edebilmemizi sağlayacaktır.

Bir de kadınların konukevlerinde kalma süreleri en az altı ay; altı aydan sonra tekrar bir uzatma vesaireye de gidilebiliyor; bu altı aylık süre uzun bir süre. Biz konukevlerini ziyaret ettiğimiz zaman, meslek sahibi birçok akıllı kadını da var orada, hani, şunu söylüyorlardı: "Biz dışarı çıkarsak ben zaten ekmeğimi kazanırım, çoluğumu da alırım çocuğumu alırım, evimi de kiralırım, ben kendi ayağımın üzerinde dururum." diyebilen kadınlarımız da var ama çoğunluğu herhangi bir mesleği olmayan kadınlardan oluşuyor yani maddi açıdan eşine bağımlı olan kadınlardan oluşuyor. Altı aylık sürenin çok uzun bir süre olduğunu düşünüyorum, hani, bir evin içerisinde onları rehabilite ederken, morallerini yükseltirken onlara aslında bir iştegi konusu da öğreterek meslek de edindirebiliriz. Terzilik olabilir, saya işi yaptırabiliriz ve arkasından da bu kadınlara yapmış oldukları, seçmiş oldukları alana göre bir istihdam da sağlayabiliriz, en azından kendi ayakları üzerinde durup çocuklarının da bakımını da sağlayabilecek bir konuma getirebileceğimizi görebiliriz.

Sayın Başkanım, yine, İspanya'daki programımızda hayat kadınlarının rehabilitasyonu üzerinde de Toledo'da özellikle çalıştıklarını söylemişlerdi. Aslında hani, onlar da kadın, aslında bakarsanız, biz, kadına şiddeti konuşuyoruz ve şiddete maruz kalan kadınlardan belki en fazlasının da onların olduğunu düşünüyorum. Bu tarz, hayat kadını olup da o yoldan kurtulmak isteyen kadınlarımıza yönelik de çalışma yapılabilir; onların da rehabilite edilmesi, topluma kazandırılması, bundan sonra namuslu ve temiz bir hayat yaşaması için belki elimizden geleni yapabiliriz diye düşünüyorum.

Yine, İspanya'daki kamu spotları gerçekten çok güzeldi, tam bir vurguydu yani İspanyolcaydı, alt yazı İngilizce geçiyordu ama hepimizi derinden etkiledi. Bizde de çok daha böyle ayrıntılı ve güzel kamu spotları yapıp bunları özellikle, hani, belirli diziler var ya, o dizilerin belirli reklam aralarında hususi bir üç dakika, beş dakika yayınlatılırsa, en çok izlenen saatlerde özellikle vurgulanırsa onun da çok etkili olabileceğini düşünüyorum çünkü kadınlarımızın bir şiddet mağduru olduğu zaman ne yapması gerektiğini, devletin zaten sonuna kadar arkasında hem kanunlarıyla hem de her türlü maddi manevi arkasında olduğunu bilmesi gerektiğini düşünüyorum.

Yine, evlilik öncesinde, belki bu, kişilerin özel verileriyle ilgili olabilir ama evlilik de 2 kişinin hayatını birleştirmesi anlamına geldiği için eşlere şu hakkın da sunulması yani eşinizin önceden bir sabıka kaydı, şiddete meyli var mı, bu tarzda bir bilginin evlenecek olan iki tarafa hem kadına hem erkeğe de verilmesi ya da hani nasıl sürücü belgesi alırken psikolojik raporları alıyoruz ya, belki gerekirse bir psikologdan bir rapor alınması da belki önemli olabilir diye düşünüyorum.

Çocuklarımızın da küçük yaşta öfke kontrolü eğitimi alması gerektiğini, bunun gerekirse anaokulundan başlayarak küçük küçük ya da ilkokulda ders olarak verilebileceğini, yine, aile içi şiddeti belki anneler saklayabilir ama “Çocuktan al haberi.” deriz biz. Okullardaki rehber öğretmenlerin her çocuğa belirli bir ayda bir on dakika on beş dakika sohbet ederek çocuktan aile içerisindeki diyalogu ya da şiddet olup olmadığının bilgisi alınabilir. Nasıl aile hekimleri olduğu gibi, aile rehberleri de olabilir. Bu tarz da almış olduğumuz bilgileri o aileye bir şekilde aile hekimleri ya da bir şekilde ulaşılarak onlara da katkı sağlayarak bilgilendirebiliriz yani gerekirse ev ziyaretleri olabilir sosyologlarımız ya da psikologlarımız tarafından.

Yine, Türkiye'deki ziyaretlerimizde ŞÖNİM'lerin de -evet, örnek alınabilecek güzel, beğendiğimiz şeyler de varken- amacına uygun olarak bir an önce düzenlenmesi, özellikle personel istihdamında liyakat ve amaca uygun olarak hizmet edilmesi gerektiğini düşünüyorum. Şöyle bir şey: Bu benim şahsi kanaatim Sayın Başkanım, bir psikiyatrist nasıl ki bir avukata ihtiyacımız olduğu zaman, karakola düştüğümüz zaman telefonla avukat çağırılıyor ve geliyor, Ceza Kanunu'na göre sizi savunma hakkınızı alıyor, şiddet mağduru kadınların da yani her gün orada bir sosyolog ya da psikoloğu 7/24 çalıştırmaktan ziyade ihtiyacı bulunduğu anda telefonla çağırılabilir ve böylelikle hem istihdam daha kaliteli olur ve kişileri anında “O gün nöbetçi psikolog sizsiniz.” şeklinde; olamaz mı Sayın Başkanım?

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Ben bu konuda hemen rezervimi koyuyorum. Şiddet önleme merkezlerinde hem psikologların hem sosyologların 7/24 olması gerekir. Yani çağırdık, davet ettik, hele de kadın şiddete maruz kaldıktan sonra şiddet önleme merkezine geldiğinde direkt olarak bir psikoloğun eşliğinde dinlenmesi lazım. Yani kadını oraya oturtup bir psikoloğun, sosyoloğun davet edilmesi çok ciddi bir zaman kaybıdır.

ESİN KARA (Konya) - Kesinlikle katılıyorum.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Buna müsamaha gösterilmemesi gerekiyor. Bence sosyolog ve psikologların tam zamanlı çalışmaları ŞÖNİM’ler için bizim ilk ŞÖNİM’ler kurulurken de konuştuğumuz en önemli konulardan biri, yani orada olması zorunlu olan meslek gruplarından ama diğer personel eğitimi ve süreçleriyle ilgili tabii ki önerilerinizi mutlaka bu öneriniz gibi dikkate alacağız.

ESİN KARA (Konya) – Tamam.

Bu benim şahsi kanaatimdi Sayın Başkanım. Hani görmüş olduğumuz ya da -atıyorum- bizim ziyaretlerimiz sırasında oradaki psikolog arkadaşları hani otururken ya da boş görmemizden dolayı belki bende yaratmış olduğu kanaat olabilir.

Sayın Başkanım, bir sinema filmi vardı; bu belki 2000’li yıllar ya da 2010’lu yıllarda “Azınlık Raporu” diye, Tom Cruise’un oynadığı bir filmdi, 2035’lerde geçiyordu ve suç üzerine idi. Yani orada kahinler vardı, kahinler suç işlenmeden önce bunu görüyorlardı, suçu işleyecek kişiyi görüyorlardı, suçu görüyorlardı ve hemen ona müdahale ediliyordu, yani suçlu suçu işlemeyen ya da cinayeti işlemeyen tutuklanıyordu. Bizde böyle bir teknoloji yok; 2035’lerde de ben öyle bir şeyin olacağına da inanmıyorum.

İspanya’da Yargıç Carmen Hanımefendi’ye ben soru sormuştum, “Sizde eksik olan nedir? Şunu da yapsaydık evet, bizde her şey dört dörtlük olurdu. Ne olabilirdi yani sizde eksik olan nedir?” diye sorduğumuz zaman, Carmen Hanım’ın söylemelerinde benim özellikle dikkatimi çeken kadınların bilinçlenmesi ve şiddet gördüğünü söylemesi, “Ben şiddet görüyorum.” diye gelmesi gerekiyor. Biz elimizden geldiği şekilde kanunlarımızı en güzel şekilde güçlendirelim, en güzel konukevlerini yapalım, her şeyi dört dörtlük yapsak bile kadınlar şiddet gördüğü zaman “Ben şiddet görüyorum.” diye gelmediği müddetçe bizim hiçbir katkımız olmayacak. Yani şiddet gören kadının gelmesi gerekiyor. E, biz bunu cinayetten sonra duymayacağız yani işte, bu kadar dayandı. Çünkü bizim öyle elimizde bir süper güç yok; o yüzden, muhakkak ki kadınların şiddet gördüğü konusunda bilinçlenmesi ve açık bir şekilde bunu söyleyebilmesi ve devlete sığınması, güvenmesi gerekecektir diye düşünüyorum.

Komisyonumuzdaki çalışmalarınızdan dolayı size, tüm arkadaşlarıma, milletvekili arkadaşlarıma, Komisyondaki görevli arkadaşlarıma, hepinize teşekkür ediyorum. İnşallah, hayırlı sonuçlar çıkarırız diyorum, temennim odur.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Sayın Kara, çok teşekkür ediyorum.

Sayın Mutlu Aydemir Hanım, buyurun.

PAKİZE MUTLU AYDEMİR (Balıkesir) – Evet, Kıymetli Başkanım, ben de öncelikle Komisyonumuzun, Araştırma Komisyonumuzun geçirdiği süre içerisinde edindiğim deneyimler ve kazanımlar dolayısıyla hem size hem de gerek milletvekili arkadaşlarıma gerekse uzman arkadaşlarıma, İçişleri Bakanlığından, Adalet Bakanlığından katılan arkadaşlarımıza çok teşekkür ediyorum.

Çalışan kadın milletvekili arkadaşlarımızla bir arada, sizin gibi gerçek bir tecrübenin yanında önemli bir deneyim kazandık ve bu deneyim yıllara sâri, bundan sonra geleceğimizi oluşturan bir deneyim olacak, bir done olacak benim için.

Ben, raporla ilgili öncelikle bütün sunumlarda izlediğimiz, takip ettiğimiz sunumların hepsinde ve raporda şiddetin aslında bir fay hattı olduğunu ve bu fay hattının da kırılması gereken noktalarının olduğunu ve ancak bu kırılmaların gerçekleşmesi hâlinde bizim sonuca ve amaca ulaşabileceğimizi özümstedim ve gördüm.

Öncelikle şiddetin döngüsünün kırılması gerekiyor Kıymetli Başkanım. Şiddetin döngüsü yani kadının tekrar tekrar aynı şiddeti görerek, affederek yaşadığı döngünün kırılması gerekiyor. Bu noktada bu şiddet döngüsünün kırılmasında sessizliğin kırılması çok önemli bir pay. Kadının sessizliğinin kırılması gerekiyor. Bu sessizliğin kırılması için de -işte, biraz sonra, ben hem raporda hem gördüğümüz bütün örneklerde edindiğimiz tecrübe gereği- rehabilite eğitim gibi pek çok faktörün bir arada olması gerekiyor.

Bundan önde, her şeyden önde kadın-erkek fırsat eşitliği noktasının tam olarak sağlanması ve kadına yönelik ayrımcılık döngüsünün kırılması gerekiyor. Şiddetin döngüsü kadına yönelik ayrımcılığın döngüsüyle ortak ve eş orantılı gidiyor ve doğru orantıda kırıldığı zaman da biz yani kadına yönelik ayrımcılığı kırdığımız her noktada şiddeti de kıracağız, böyle görünüyor. Bunun dışında, en önemlisi -bana göre- nesiller arası şiddet aktarımının kırılması gerekiyor. Bu da işte raporumuzda rehabilite, eğitim gibi süreçlerde pek çok strateji olarak belirlenmiş durumda. Ben raporumuzda bunu her yerde, farklı farklı bölümlerde gördüm ama bence raporda toplu hâlde bir ortak yazım biçimine dönmesi gerektiğine inanıyorum bu fay hattının kırılma sürecinin.

Bunun dışında, Kıymetli Başkanım, gerek saha ziyaretlerimizde gerekse konuklarımızın dinlenmesi noktasında takip ettiğimiz süreçte ben kadına yönelik şiddetteki sistemi üç şekilde inceledim, kendime göre bir şey oluşturdum. Aslına bakarsanız, milletvekili arkadaşlarımız konuşmalarında bu üç sistemde de kendilerine göre dönüşümleri izah etmeye çalıştılar, ben de aynı şekilde.

Öncelikle, yasama noktasında dönüşüme ihtiyacımız olduğunu, kendi müşahede ettiğim şekilde size neyin ihtiyacı olduğunu izah etmek istiyorum. Türkiye Büyük Millet Meclisi çatısı altında KEFEK, Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu sizin de çabalarınızla kuruldu. Bu Komisyonunda kadına yönelik şiddet çalışmalarına yer verilse de bu Komisyonun kadının statüsü ve eşitlik üzerine çalışmalara binaen önceliğinin fırsat eşitliğini sağlamak olduğunu görüyoruz. Kadına yönelik şiddetin ana kaynağı fırsat eşitliğinin sağlanamamasının yani kadınların uğradığı ayrımcılığın hem sebebi hem de sonucu olduğu, kısaca kadının insan hakkını ihlal eden ayrımcılık, kadının eğitim, çalışma hayatı, ekonomik bağımsızlık, mülk edinme başta olmak üzere, uğradığı eşitsizlik neticesi gerçekleşen ayrımcılık kadının gerek kamusal gerek özel alanda ikincil bir konuma getirilmesine sebebiyet vermektedir. Dolayısıyla, kadının toplumsal olarak ikinci plana itilmesi, bu defa kendini tanımlayan biraz evvel bahsettiğim ayrımcılık döngüsünü oluşturmaktadır. Bu noktada kadına şiddet ve fırsat eşitliği kavramını hem birbiriyle bağlı hem de bağımsız ele almak ve bu 2 geniş sistematiği 2 farklı izleme ve değerlendirme komisyonuyla -İspanya örneğinde olduğu gibi- değerlendirmenin doğru olacağı inancındayım yani 2 farklı sistematiği var. Evet, Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu kadına ayrımcılığın önlenmesi noktasında çalışıyor ama kadına şiddet vurgusu farklı bir komisyonunda değerlendirilmelidir diye düşünüyorum.

Kadına yönelik şiddet kavramı fiziksel, cinsel, psikolojik, ekonomik türleriyle birlikte sadece cezai sonuç içeren davranışları değil, insan hakkı ihlali içeren tüm davranışları ve cinsiyete dayalı ayrımcılığı kapsadığına göre, Türkiye Büyük Millet Meclisi çatısı altında kurulmuş bulunan İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu çatısı altında bir çalışma komisyonu olabileceği gibi, tamamen bağımsız şiddet temalı bir komisyonun kurulması da yurt dışındaki örnekler gibi özellikle ziyaretimizde müşahade ettiğimiz özerk komisyon niteliğindeki oluşumun önemli bir ihtiyaç olduğu kanaatindeyim. Bu noktada Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu ile İnsan Haklarını İnceleme Komisyonunun çalışma komisyonu bir karma komisyon da oluşturabilir. Dilekçe Komisyonu ile İnsan Haklarını İnceleme Komisyonunun biliyorsunuz kanunen böyle bir karma komisyon çalışması var ve her 2 ihtisas alanı da birbirinden farklı çalışma yaparak bence çok olumlu gelişmeler gösterebilir. Yasama noktasındaki benim kendi müşahade ettiğim husus budur.

Yargı hususunda, şimdi, ülkemizde mevzuat gerçekten tekâmül etmiş durumda, muhteşem, mükemmel bir mevzuatımız var yani bu noktada kanun, genelge, yazılı metinler, CEDAW gibi sözleşmeler, Yargı Eylem Planı, Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Eylem Planı gibi nitelikli doktrinle desteklenmiş yargımızın bu alanda ihtisaslaşmış hâkim, savcı, uzman, bilirkişi gibi mensuplarıyla son yıllarda daha farklı bir noktaya geldiği aşikâr olmakla birlikte, ihtisaslaşmanın aile mahkemelerinden ziyade ceza mahkemeleri bakımından daha kapsamlı ve spesifik bir mekanizmaya ihtiyacı olabileceği kanaatindeyim. Bu noktada, kadın odaklı şiddet noktasında İspanya örneğinde olduğu gibi önemini, yararını bizzat müşahede ettiğimiz kadına yönelik şiddet, ceza hukukundan daha geniş bir mevzuata yayılan bir entegre kanunla oluşturulmuş, kadına yönelik şiddet ihtisas mahkemeleri ülkemizde de yargı alanında sağlanan mevzuatımıza mütehasıs bir yargı mekanizması oluşturulmasının doğru olacağı kanaatindeyim. Var olan sistematüğün kadın odaklı iyileştirilmesi de ayrı bir görüştür tabii ki. Yani bu noktada hem ihtisaslaşmış bir mahkeme yani ceza sistematüğünden daha farklı, daha çok konuyu içine alan aile mahkemeleri noktasında da ekonomik, sosyal ferileri de içine alan bir ihtisas mahkemesi... Ama bunun yanında zaten öngörölmüş ve uygulanmakta olan ihtisas hâkimleri, ihtisas uzmanları, ihtisas savcılılarıyla beraber bir yeni oluşuma ihtiyaç olabilir ve bu imkânsız değil görüşündeyim Kıymetli Başkanım.

Yürütmede ise İspanya'da müşahede ettiğimiz devlet paktı sistemi üzerinde biraz durmamız lazım yani önemli bir pakt. Gerçi biz de bu tip eylem planlarımızla, 6284'le aslında bu sistematüğü ülkemizde mevzuata geçirmiş durumdayız ama bizim sorunumuz hep en başından beri, siz de çok kıymetli bir şekilde söylüyorsunuz, uygulamadaki sorunlarımız. Yani bizim mevzuatımız yönünden bir eksikimiz olmasa da uygulamada birtakım sorunlar var. Esas itibarıyla işte, o döngünün, o fay hattının kırılması da bu uygulamadaki sorunları çözmekle... İhtisas mahkemesi -arkadaşlarım da söylüyorlar- efendime söyleyeyim, bir başka komisyon ya da biraz sonra yürütmeyle ilgili söyleyeceğimiz ve diğer arkadaşlarımızın da kıymetli görüşlerinde yer verdikleri ayrı bir kurum bence çok önemli Kıymetli Başkanım; döngünün kırılmasında ve uygulamada sorunları çözmeye bakımından diye düşünüyorum.

Kadına yönelik şiddet noktasında tüm erklerin, yargı, yasama, yürütme erklerinin kapsadığı uygulamaya yönelik eksiklerin giderilmesinde önleme ve izleme çalışmaları için sosyal güvenliğin, eğitimin, sağliğin, medyanın, kolluğun, STK'lerin, yerel yönetimlerin, ombudsmanlığın, üniversitelerin temsilcilerinin olduğu ve ortak bir amaç olan kadın odaklı şiddetle bir araya gelmeleri ve bu kurulun oluşturulmasında fayda olduğu kanaatindeyim. Bunun genel mekanizmasının yanında illere sâri kurulların da desteklenmesi gerektiğine inanıyorum. İspanya'daki örnek burada gözlemevidir, gözlemevi olarak belirledik.

Benim görüşlerim şimdilik bu kadar. Yine raporlama sürecinde ben arkadaşlarımıza gerekli kendi görüşlerimi vereceğim. Uzatmamak açısından kesiyorum.

Ben tekrar teşekkür ediyorum Kıymetli Başkanım, kıymetli milletvekili arkadaşlarım, çok kıymetli uzman arkadaşlarım; çalışmalarımızdan dolayı ve kazanımlarımızdan dolayı size müteşekkirim, sağ olun, var olun.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Mutlu Hanım, çok teşekkür ediyorum.

Şiddet döngüsünü kırmak hepimizin vazifesi hâline gelmiş vaziyette ama maalesef, üzülerak ifade ediyorum ki gittiğimiz ülkede de yasal düzenlemeye, mevzuatsal düzenlemeye, ayrılan bütçeye rağmen hâlâ kadın şiddet görüyor ve hâlâ kadın cinayete kurban gidiyor.

Dün gece itibarıyla 2 kadın cinayeti haberi ülkemizin gündemine düştü, biri Ankara'da -maalesef, yaşanan süreç hepimizi derinden yaralamış vaziyettedir- biri de kendi memleketim Malatya'da. Üstelik memleketimdeki yaşanan kadın cinayetinde ısrarlı takip sonucu tedbir kararlarına rağmen,

sonrasında yaşanan cinayet hepimizi derinden etkilemiştir ve kadına yönelik şiddetin, cinayetlerin durdurulması için vermiş olduğumuz mücadeleyi daha da güçlendirmemiz gerektiğini, bilinçlendirmeyi, bilgilendirmeyi, koruyucu ve önleyici tedbirleri daha da güçlendirmemiz gerektiğini her geçen gün yaşadığımız ızdırıp bize bunu bir kez daha net bir şekilde göstermekte.

Fail eşinden ayrılmış, 12 farklı bölgesinden yaralanmış mağdur hastaneye kaldırılmış ve hastanede vefat etmiş. Hâlihazırda, mevcutta bir koruma kararı ya da uzaklaştırma kararı yok ama öncesinde 6 defa şikâyet olmuş, kadın erkeğe tedbir aldırılmış 6 kez ve sonrasında 2020’de tedbir kararları artık aldırılmamış, normale, rutine binildi diye düşünülmüş ama geldiğimiz 2021 Kasımında, tedbir kararının olmadığı bir dönemde fail yakalanmış ve soruşturma devam etmekte.

Bu üzücü hadiseler hepimizi derinden yaralamakta ve her duyduğumuz kadına şiddet, hele de kadın cinayeti vakası bir kez daha sorunun ne kadar önemli olduğunu, bunun için ne kadar daha çok çalışmamız gerektiğini, bütçesinden mevzuatına kadar, ilden, yerelden genele kadar yapılması gereken çok işimiz olduğunu bize bir kez daha söylüyor.

Ben hayatımı kaybeden kadınlara bir kez daha Allah’tan rahmet diliyorum ve failerin gereken cezayı alacağını ve bizlerin de takip edeceğini bir kez daha Komisyonumuzda ifade etmek isterim. Başımız sağ olsun diyorum.

Tarık Han Bey, bu son söylediğim 2 vakayı da bir yakın takibe alıp... Elektronik kelepçe uygulaması niye yapılmamış mesela? Bu kararlar neden alınmamış?

PAKİZE MUTLU AYDEMİR (Balıkesir) – Gizlilik kararı...

BAŞKAN ÖZNER ÇALIK – Gizlilik kararı talep edilmemiş olabilir.

Bir detaylı bilgi...

Gökçe Hanım, siz de Sayın Hâkimim süreçlerini bir takip edip bilgilendirmelerini yaparsanız sevinirim. Ben yerelden aldığım bilgileri sizlerle paylaşmış oldum.

Evet, Hayati Arkaz Başkanım...

Hayati Bey, daimi ve takibi olarak en üst seviyede Komisyonumuza destek veren Kıymetli Başkanım, Sayın Arkaz’a sözü bırakıyorum.

Buyurun Sayın Arkaz.

HAYATİ ARKAZ (İstanbul) – Çok teşekkür ederim efendim, sağ olun. Çok nezaketlisiniz, sağ olun.

Öncelikle size çok teşekkür ediyorum bu süreçte. Hakikaten çok faydalı oldu ve çok başarılı çalışmalar yaptınız, çok iyi yönettiniz. Ben gerçekten kalbî teşekkürlerimi bildiriyorum. Milletvekili arkadaşlarıma çok teşekkür ediyorum duyarlılıklarına ve özverilerinden dolayı. Uzman arkadaşlarıma, basın mensuplarına, tüm misafirlere teşekkür ediyorum. Şimdi bir toplantıya gideceğim -arayıp duruyor arkadaşım- o da çok önemli ama ben genel düşüncelerimi bildirmek istiyorum çünkü arkadaşlarım gereken her şeyi söyledi, ben de onları not aldım. Hakikaten çok önemli şeyler söylediler. Kendilerine çok teşekkür ediyorum. Bakanlık, mahkeme...

Ben hekim olduğum için hakikaten kadına şiddet uygulayan insanların psikolojik hasta olduğunu düşünüyorum. Bugün yine gazetede -isim vermeyeceğim- bir haber okudum. Ankara’ya yakın bir ilde kadını çağırıyor evine “Gel yemek yiyelim, sıcak yemek yiyelim, sizi özledim.” diyor eşi, 24 bıçağı herhâlde, orada katlediyor ve öldürüyor yani çok acı bir şey.

BAŞKAN ÖZNER ÇALIK – Nasıl? Mesaj attı diye mi?

HAYATİ ARKAZ (İstanbul) – Yok, eşi çağırıyor -bunlar ayrılır- “Sıcak yemek yiyelim, seni özledim.” diyor. Kadın da inanıp geliyor, yazık. Ondan sonra katleliyor. Yani bu kişilerin ben psikolojik tedavi görmesinden yanayım her şeyden önce ama genel konularda... Doluyuz hepimiz bu konuda. Ben çok üzülüyorum böyle şeylerde, çocuğa şiddet, kadına şiddet. Ya, şiddetin her türlüşü çok yanlış, çok kötü maalesef.

Şimdi bir iki dakika bir şeyler söyleyeyim.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Buyurun Kıymetli Başkanım.

HAYATİ ARKAZ (İstanbul) – Çok teşekkürler, sağ olun.

Kadına şiddet hususunda en temel sorun ve en bariz ayıp, kadının bir insan olduğu gerçeğinin unutuluyor ve umursanmıyor oluşudur. Kadının yok sayıldığı, hor görüldüğü ve dışlandığı toplumlar ilkindir ve geridir. Ben ilk konuşmamda da buna yakın bir şey söylemişim, eğitimsizlikten bahsetmişim maalesef. Bu çok önemli bizim için. Kadınlar şiddete, istismara ve tacize uğramaktadır ki bu dehşet tablosu “İnsanım.” diyen vicdan sahibi her kişi için utançtır. Sokak ortasında, adliye önünde, evlerinde ve iş yerlerinde öldürülen kadınlar sadece Türkiye’nin değil, sadece bölge ülkelerinin değil, tüm insanlığın kanayan yarasıdır. Her kadın ve çocuk istismarı, insanlığa ihanettir.

Kadın, ailedir; kadın, annedir; kadın, vatandır; kadın, ülkedir; kadın, toplumun aynasıdır ve kadın, gelecek nesillerin teminatıdır. Kadınlarımızın artan sorunları, şiddete, tacize ve tecavüze maruz kalması, hepimiz açısından ayıptır ve utanç kaynağıdır. Fiziksel, duygusal, psikolojik şiddete uğrayan kadınlarımıza ne diyeceğiz, onlarla nasıl helalleşeceğiz? Kadına yönelik şiddete daha ne kadar tepkisiz kalacağız? Korkudan, tehditten, baskıdan dolayı konuşmaktan çekinen -demin Sayın Kara’nın dediği konu bu- kadın ve çocuklarımızın elinden tutmak, onların derdine derman olmak, insani bir sorumluluk ve vatandaşlık görevidir.

Kadına şiddet, bir istismar suçuna getirilecek cezalar ister tıbbi ve kimyasal, isterse müebbet hapis olsun, en sert şekilde uygulanmalı ve iyi hâl falan dikkate alınmamalıdır. Kadına yönelik şiddeti durdurmalı, katilleri ve şiddet faillerini toplumdan uzaklaştırmalıyız. Hukuki, siyasi, tıbbi, vicdani, ahlaki tedbir ve cezalarla şiddeti kaynağında kurutmalıyız. Kadınlarımızın maruz kaldığı insanlık dışı muamelelerin tamamen yok edilmesi için başta siyasi sorumluluk sahipleri olmak üzere herkes üzerine düşeni eksiksiz yerine getirmelidir. Bilimden sanata, spordan edebiyata, siyasetten ekonomiye kadar hayatın her alanında kadınlar hak ettikleri ve layık oldukları toplumsal yeri almalıdır. Kadınlar yalnızca şiddet konuşurken aklımıza gelmemelidir. Kadınlarımız güçlendikçe millî uyanış yaygınlaşacak, millî direniş, dayanışma Türkiye’yi büyütecektir.

Biz şerefli Türk kadınının her zaman destekçisiyiz, sözcüsü ve yanında duran gücü olmalıyız.

Herkese teşekkür ediyorum, saygılar sunuyorum.

Başta siz olmak üzere hakkınızı helal edin efendim.

Allah hepinizden razı olsun.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Çok teşekkür ediyorum.

Sayın Arkaz’a ben de çok teşekkür ediyorum. Bu Komisyonun ehemmiyetini, önemini ilk günden itibaren görüp, takip edip öneriler ve yorumlar yapması bizim için de çok kıymetli. Ben de kendisine çok teşekkür ediyorum.

Sayın Özdemir, Kıymetli Hocam, sözü size bırakıyorum.

HACI AHMET ÖZDEMİR (Konya) – Teşekkür ederim.

Efendim, hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Ben arkadaşların ilave ettikleri veya arkadaşların belirttikleri hususlara bir iki ilavede bulunacağım, o da şudur: İspanya gezisine değinecek olursak İspanya gezisinde çok dikkatimi çeken bir husus oldu. Kadının reklamlarda bir cinsel obje olarak kullanılmasını önlemeye yönelik birtakım kanuni düzenlemeler yaptıklarını söylemişlerdi. Bu hakikaten bence önemli. Yani kadını bir cinsel obje olmaktan çıkartıp bir insan kimliğiyle tanımak için bunu özellikle yapmak gerekiyor belki. Bu husus çok dikkat çekiciydi.

Ben İspanya’da hâkim hanıma sorduğum bir sorudan hareketle bir iki hususa temas edeceğim. Biz genellikle yasalarla her şeyin düzenlenebileceğini zannediyoruz ama hiç kimsenin yanına bir polis veya bir zabıta koyma imkânımız yoktur, hiçbir devlet bunu başarabilmiş değildir, hiçbir toplumsal yapılanma bunu gerçekleştirebilmiş değildir. Onun için biz özellikle hukuk felsefesinde 2 şeyin üzerinde dururuz akademisyenler olarak. Vicdanını herkesin hâkim konumuna getirirseniz, savcı konumuna getirirseniz, kolluk kuvveti durumuna getirirseniz suçun önlenmesini yüzde 50 gerçekleştirmiş olursunuz. Bu bakımdan, “Karpuzu keserse içinden çok şey çıkar.” demişti hâkim hatırlarsanız, benim bu sorunun üzerine. Biraz çelikleşmiş, buz gibi olmuş, soğutulmuş Diyarbakır karpuzuna hafif ben, şöyle, bıçağı dokunduracağım, o kendiliğinden zaten ortadan ikiye bölünecek. Sadece size o hususta bir iki konuyu hatırlatmak istiyorum.

Türkiye Büyük Millet Meclisinin ilk kurulduğundaki komisyonlardan- ki “encümen” olarak adlandırılır- birisi Telifat ve Tetkikat Komisyonudur. Mehmet Âkif Ersoy’un -yanlış hatırlamıyorsam- Encümen Başkanlığı riyasetini üstlendiği bu Komisyonun ilk yayımladığı eserlerden birisi -Harf Devrimi yeni kabul edilmiş tabii, kitaba ihtiyaç var- Abdülaziz Çâvîş’in -Arnavut asıllı- Arapça yazdığı Anglikan Kilisesine Cevap’tır. Orada şöyle bir şeyden bahseder Abdülaziz Çâvîş... Mehmet Âkif Ersoy mütercimidir, sonradan da Diyanet İşleri Başkanlarımızdan bir tanesi bunu sadeleştirdi. Der ki: “Tevrat, hukuki manzumelerle dolu bir kitaptır; hukuk kuralları ağır basar, ahlak biraz daha azdır. İnciller ise ahlak kurallarının yoğun olduğu, hukuk kurallarının hafif olduğu kitaplardır -Anglikan kilisesine cevap verdiği için- Kuran-ı Kerim ise hem ahlaki umdelerin hem de hukuki emirlerin, hükümlerin yer aldığı bir kitaptır.” Dolayısıyla gelen topluma göre değişiyor. En son kitap olduğuna göre bize Allah burada bir şey belirtmek istiyor. Yani ahlakı ihmal ederek hukukla meselelerinizin üstesinden gelemezsiniz, hukuku önceleyerek, ahlakı ihmal ederek yine meselelerin üstesinden gelemezsiniz. Ahlakla eş değer bir yürütme yapmanız lazım. Hatırlayın, Gaziantep saha gezimizde ben sizlere söylemişim, çok da hoşunuza gitmişti, bir ifade vardı, “Bu, ayetten alınmış.” demiştim, sonra da ayetten bulduk, Bakara suresinde 131’inci ayet. Ben size ayetin içinde geçen, boşanmayla alakalı hususu ihtiva eden o büyük cümlemin içindeki özet ifadeyi okuyorum, orijinalini okuyacağım izniniz olursa.

(Hatip tarafından Bakara suresinin 131’inci ayetikerimesinden bir bölümün okunması)

HACI AHMET ÖZDEMİR (Konya) – “Onları iyilikle tutun.” “Maruf” burada, dine uygun olan, hukuka uygun olan, geleneğe göreneğe uygun olan, yakışan tarz demektir. Veya madem tutmuyorsunuz eş olarak, erkek kadını, kadın erkeği olabilir, burada tek taraflı değildir evlilik kurumu, bir akittir ve iki taraf arasında imzalanan bir akittir.

(Hatip tarafından Bakara suresinin 131’inci ayetikerimesinden bir bölümün okunması)

HACI AHMET ÖZDEMİR (Konya) – “...ya da güzellikle bırakıverin.” diyor Cenab-ı Hak. Halk arasında bir deyim vardır, derler ki -ağır bir tabirdir bu- “Evlilik sünnetse boşanmak farzdır. Boşanmak farz filan değildir de boşanmak helaldir. Allah’ın da en sevmediği helaldir. Boşanmalardan Cenab-ı Hak hoşlanmadığını ifade ediyor Peygamber’imizin dilinde. Dolayısıyla “Ya benimsin ya kara toprağın!” anlayışı, asla ne dinimize ne ahlaka ne şuna ne buna uyan bir husustur.

Gelenek ve özellikle aile yapısının... Ben Doğu gezimizde onu gördüm, PKK'nın terörü sadece anneleri çocuklarından, çocukları annelerinden ayırmakla kalmamış, zaten geleneksel yapısı içinde sorunları olan aile mefhumunu altüst etmiş. Terörün ve PKK'nın yaptığı tahribatı konuşurken bizim bunun üzerinde de özellikle durmamız gerektiği kanaatindeyim. Ailenin o koruyucu, özellikle kız çocuklarını destekleyen yapısı yetersiz kalmaya başlamış; bunu siz zaten bire bir konuştuğunuz örneklerde yakinen gördünüz. Bu durumda yine İspanya'da bize söylenen -tırnak içi olarak alıyorum- bir ifadeye temas edeceğim: Devletin güven vermesi lazım yani ailenin yetersiz kaldığı durumlarda, devletin kendisini tam bir destek verici kurum olarak bütün 87 milyon -kadın veya erkek her neyse- arkasında hissedeceği şekilde bir güven hissini telkin edilmesi lazım geldiği kanaatindeyim.

Şiddet, çok temel bir olgu. Şiddetin şu yöreye, bu yöreye göre bir ayrımı yok; şiddet, her yerde. Yöresel farklılıklar, doğrudur, ufak tefek farklılıklarımız olabilir ama şiddete bakış açımızın devlet, millet bütünlüğünü zedelemeyecek şekilde olması lazım. Bazı yörelerde bazı hususları belki şiddetle mücadele anlamında ön plana çıkarmak mümkün olabilir ama bunun altının böyle çok kuvvetli bir şekilde çizilmesinin daha başka sıkıntılar çıkaracağı kanaatindeyim.

Bir başka husus, geleneksel sosyolojik yapının geride kaldığı gerçeğini bizim unutmamamız lazım. Yani köyünden bildiği, tanıdığı, komşusunun kızını alan; komşusunun oğluna kızını veren; komşusuna, akrabasına kızını gelin gönderen aileler de birbirini iyi tanıyorlardı; oğlanı da çok iyi tanıyorlardı, kızı da çok iyi tanıyorlardı ama yeni sosyolojik yapılanmada ne oğlanın ailesi ne kızın ailesi birbirini tanıyor; gençler birbirlerini tanıyorlar, ondan sonra aileler tanışıyor ve karpuzu kestiğinizde de içinden çekirdek mi çıkacak, karpuz mu çıkacak, su mu çıkacak, ne olduğunu bilmiyorsunuz. Dolayısıyla, burada, devletin yasal düzenlemeyi yaparken biraz daha... Yine bizim burada çokça, özellikle siz sıkça, birkaç defa, en az 3 defa ben altını çizdiğinizi hatırlıyorum yani bir ehliyet alırken iki yıl kursa gitme, altı ay kursa gitme şartı koyacağız, ehliyeti aldıktan sonra denetimlerimizi yapacağız, alkol muayeneleri, şunlar bunlar ve ehliyetini elinden almaya varana kadarki süreci yöneteceğiz. Yani bir ailenin kurulması, arabanın koltuğuna, şoför koltuğuna şoförü oturtmaktan daha mı az önemsizdir? Bunu sadece Diyanet yapıyor diye geçiştiremeyiz. Bence bunun kurumsal hâle getirilmesi lazım. Nasıl biz kan uyuşmazlığımızı tespit ederek çocuk sahibi olamama probleminde çözüm bulduysak, birtakım hastalıkları önleyebildiysek, bunu da artık yeni sosyolojik gerçeklik olarak kabul etmemiz lazım.

Ben raporunuzla alakalı şunu söyleyeyim: Çok doktora jürilerinde bulundum, doçentlik jürilerinde YÖK'ün görevlendirmesiyle bulundum. Biz özellikle akademisyen olarak öncelikle neye bakarız? Tezi baştan sona okumadan, "içindekiler" kısmına bakarız, ben çoğunu "içindekiler" kısmından reddetmişimdir. Yani planı iyi yapmamışsa şahıs, gerisi benim için önemli değil; ne yazdığı önemli değil. Ben özellikle "içindekiler" kısmına baktığımda, sizi hakikaten asker selamıyla selamlıyorum; çok başarılı bir tez çalışması yaptığınızı gördüm. "İçindekiler" kısmına bakmakla yetinmedim, özellikle bir kısım sayfalarını hassaten değerlendirmeye tabi tuttum. "Tespitler ve çözüm önerileri" kısmını da okuyorum halen, olabilecek birtakım düşüncelerim olursa onları sizlere raporlayacağım, takdim edeceğim. Ama çok nitelikli bir tez çalışması yaptığınızı, bu çalışmayla pekâlâ bir akademik doktor unvanı kazanabileceğinizi, yahut doktora'yı bitirmişsiniz size doçentlik vermek için ben jüride olumlu oy kullanacağımı ifade ediyorum.

Saygılarımla.

YASAMA UZMANI YASEMİN ELİBOL – Ben bir şey söyleyebilir miyim?

Öznur Hanım'ın yaklaşık 15 kere "içindekiler" çalıştırdığını size söylemek isterim. 15 toplantı falan olmuştur resmî, 15 de gayri resmî ve sadece "İçindekiler"e bakarak şekillendirdi, onu da söyleyeyim.

ESİN KARA (Konya) – Ben sonunu Hacı Ahmet Vekilimizin şöyle bağlayacağını düşünüyorum: “Çok yorulduunuz, çok çalıştınız, çok güzel şeyler yaptınız, bir Konya hak ettiniz.” diyecek dedim. Çünkü biz görüştük, Komisyonumuzu beraber bir Konya ziyaretiyle ağırlama kararı vermiştik. Yani Başkanım siz...

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – İnşallah, memnuniyetle inşallah.

Ben Hacı Ahmet Özdemir Hocama da çok teşekkür ediyorum.

Raporla ilgili kanaat ve düşüncelerinizi de paylaşacağım. Ama uzman arkadaşlarımın her birine ben çok teşekkür ediyorum. Çok farklı zamanlarda, gecenin geç saatlerinde, bazen sabahın erken saatlerinde; bazen cumartesi, pazar; pazar günü herkes kimisinin güneş gözlüğüyle kimisinin eşofmanlarla toplantılara katıldığını biliyorum. Ben her birine ayrı ayrı teşekkür ediyorum. Ama raporlamamızın benim gözümde daha yüzde 40'ı tamamlanmış vaziyette çünkü esas önemli olan, 3'üncü ve 4'üncü bölümlerimiz. 3'üncü ve 4'üncü bölümlerimiz üzerine de odaklanmamız lazım.

Evet, Hacı Ahmet Özdemir Hocamın söylemiş olduğu “içindekiler” kısmı, benim çok önem ve ihtimam gösterdiğim alan oldu, uzmanlarımızın da bu konuda hassasiyetleri had safhada oldu, her birine teşekkür ediyorum. “İçindekiler”den raporumuzun geneline görme imkânımız var. O “içindekiler”den şimdi düşündüklerimizi ve Komisyondaki milletvekillerimizin kanaatleri, öncesinde Komisyona katılan siyasi partilerin görüşlerinin de önerilerinin de içine dercedildiği; alabileceğimiz, almamız gereken tedbirler konusunda varsa söylemleri, onları da raporun içerisine alarak önemli bir çalışma yaptığımızı düşünüyorum. Ben Komisyon raporumuzla ilgili gene bir sürü şeyler yazdım, çizdim, getirdim; arkadaşlarımızla, sizlerle konuşacağız.

Ben Kıymetli Komisyon Başkan Vekilim Tuğba Hanım'a sözü veriyorum.

TUBA VURAL ÇOKAL (Antalya) – Başkanım, çok teşekkür ediyorum.

Yani bu kadar sözün üzerine artık ben gerçekten ne söyleyeyim. Yani yıllarca kadın çalışmış bir Başkanımız olarak yani tecrübelerinizden yararlandık, çok teşekkür ediyorum.

Daha önceki dönemde Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonundaydım, tabii, orada da çalışmalarımız oldu ama bu Komisyon gerçekten çok verimliydi özellikle sahadaki uygulamaları görmemiz açısından. Ben tüm milletvekili arkadaşlarıma, tüm çalışan uzman arkadaşlarımıza; Adalet Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı ekiplerine, herkese canı gönülden teşekkür ediyorum.

Yani tüm söylenenlere gerçekten benim ekleyeceğim çok bir şey kalmadı ama ben Sağlık Bakanlığı ayağının bu konuda, buraya biraz daha dâhil olması konusunda ısrarcı davranıyorum. Özellikle, tabii, İspanya gezisinde bulunamadım ben ama bu psikolojik rapor konusu gerçekten çok önemli. Yani evlilik öncesinde insanlardan biz hepatit testi istiyoruz, kan testi istiyoruz ama hani gerçekten bu işi evlenirken bir tık daha zorlaştırmak, boşanmayı bir tık daha kolaylaştırmak gerektiğine inanıyorum. Yani özellikle aile sağlığı merkezlerinde mutlaka bir psikoloğun bulunması gerektiğine inanıyorum. Kamu spotları bölümünde özellikle bilgilendirme... Yani şiddete uğrayan bir kadın, devlete başvurduğunda, işte, gerekli birimlere başvurduğunda kendisini güvende hissedebileceğini bilmeli. Bu kamu spotlarıyla bilgilendirmeyi biz çok net bir şekilde yapmalıyız. Mesela, sigara konusunda, bir doktor olarak baktığımda, gerçekten etkili oluyor. Yani insanlar o reklamı seyrettiklerinde -benim birçok arkadaşım o kamu spotlarıyla sigarayı bıraktı- bunun çok etkili olduğunu düşünüyorum.

Ben şunu öğrenmek istiyorum: Erkeklerin rehabilite edildiği merkezler İspanya'da nasıldı? Yani ne orandaydı? Gerçekten çok büyük sıklıkta açılmış mıydı? Yani hep hani kadın sığınmaevleri, ŞÖNİM'ler üzerinde ama bence erkeğin rehabilite edilmesi gerekiyor. Yani erkeğe yönelik rehabilitasyon sayısı ne kadar Başkanım orada bilmiyorum ama?

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Bu, özellikle bizim her toplantıda, gittiğimiz her kuruma sorduğumuz soruydu. Yani bizdeki 6284’te failin rehabilitasyonu konusunda ayağımızın eksik olduğunu, uygulamadan kaynaklanan aksaklıklar olduğunu Komisyonumuzda sizlerle de paylaştık ve ülke örneklerine baktığımızda, faille yönelik yapılması gereken çalışmalar, rehabilitasyon çalışmaları ya da rehabilitasyonevleri var mı diye baktığımızda maalesef İspanya’da da bu ayağın çok sağlıklı olmadığını gördük. Faille yönelik rehabilitasyon var ama zorunlu değil.

TUBA VURAL ÇOKAL (Antalya) – Zorunlu değil. Çünkü bunu neden sordum?

ÇİĞDEM ERDOĞAN ATABEK (Sakarya) – Ceza indirimi var.

ESİN KARA (Konya) – Ceza indirimi uygulanıyor ya Başkanım, daha az yatıyor.

ÇİĞDEM ERDOĞAN ATABEK (Sakarya) – Rehabilitasyonu kabul ederse...

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Evet, rehabilitasyonu kabul ederse eğer almış olduğu ceza varsa o ceza indirimine yansıyor ama sonuç itibarıyla “Kabul etmiyorum.” deyip koruyucu önlemler sonrası herhangi bir rehabilitasyona tabi olmayan faillerin de var olduğunu söylediler.

TUBA VURAL ÇOKAL (Antalya) – Bir de şeyi öğrenmek istiyorum yani bu boşanma konusunda, hani boşanıyorsunuz, boşanmaya karar veriyorsunuz, nafaka konusunda erkek bir dava açıyor, kadın bir dava açıyor, o ona açıyor, o ona açıyor ve bu süreç uzuyor. İspanya’da da böyle mi? Yani bu boşanma konusundaki süreç gerçekten, işte, mesela atıyorum, erkek kendi üzerindeki malları kardeşine kaçırıyor ve “Benim hiçbir şeyim yok, ben sadece sigortalı çalıştım.” diyor; koskoca otel sahibi ama malları birisinin üzerine kaçırıp bu işi uzattıkça uzatıyor. Yani İspanya’da da boşanmada ve nafaka almada süreç bu kadar uzuyor mu? Hiç o konuda...

PAKİZE MUTLU AYDEMİR (Balıkesir) – İhtisas mahkemeleri kurmuşlar. İhtisas mahkemelerinde hem cezai işlem hem de bu nafaka konusu ayrı ayrı şey yapıyor.

YELDA EROL GÖKCAN (Muğla) – İhtisas mahkemeleri var.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Kurulan ihtisas komisyonunun adına Kadına Yönelik Şiddet Komisyonu denmiş, hem cezai hem de hukuki, Mutlu Hanımın söylemiş olduğu gibi hukuk yargılaması yapan ihtisas komisyonları...

PAKİZE MUTLU AYDEMİR (Balıkesir) – Mahkeme Başkanları, komisyon değil.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Pardon. İhtisas mahkemeleri var ve cezayı veren mahkeme aynı zamanda nafaka, velayet gibi konulara da karar verebiliyor. Dolayısıyla boşanma sürecinin bizdeki uzunluğu, bu konuda Adalet Bakanlığımıza yönelik raporumuzda önerilerimiz içerisinde olacak. Boşanma sürelerinin biraz evvel Tuba Hanım’ın söylemiş olduğu çok önemli bir şeyi var: “Evliliği zorlaştıralım, boşanmayı kolaylaştıralım.”

PAKİZE MUTLU AYDEMİR (Balıkesir) – Tam tersi.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Bu, Hacı Ahmet Hocanın Bakara suresinden vermiş olduğu ayetle esasında birbiriyle bağlantılı, çok önemli cümleler: “Onları iyilikle tutun ya da güzellikle bırakın.”

Bizim, bu Komisyonun bence en önemli cümlesi, mottosu.

ÇİĞDEM ERDOĞAN ATABEK (Sakarya) – Mottosu bu oldu, evet.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Yani erken yaştaki evliliklere, çocuk evliliklerine karşıyız ama evlilik yaşı her geçen gün yükseliyor. 24, 25, 26, 27, 28, 29’a kadar çıkmış vaziyette. Ortanca yaşımız yükseliyor, genç nüfusumuz azalıyor, yaşlı nüfusumuz artıyor, nüfus artış hızımız düşüyor, doğurganlık hızımız düşüyor. Bunların hepsi göz önünde bulundurulduğunda aile kurumunun ne kadar önemli olduğunun altını bir kez daha çizmemiz gerekir ve evlilikle ilgili olarak da bizim, arkadaşlarımızın da önermeleri

var. Evlenmeye aday olan çiftlerin mutlaka ön eğitimden, bilgilendirmeden geçirilmesi gerekir ve bu eğitim sonrası aldıkları ehliyetle evliliklerine başlamaları gerekir. Sonrasında o mutlulukları ömür boyu sürsün istiyoruz. Ama yaşanan olumsuzluklarda “Ya benimsin ya kara toprağın.” cümlesini tamamen toprağın altına gömmemiz ve onun yerine “Onları iyilikle tutun ya da güzellikle bırakın.” dememiz...

TUBA VURAL ÇOKAL (Antalya) – Çok güzel cümleymiş.

BAŞKAN ÖZNER ÇALIK – Ve bunu aynı zamanda boşanmanın uzun sürmesi esnasında insanları, kadını da erkeği de çok ciddi manada hırpaladığı ve boşanma süreçlerinin de kısaltılması gerektiğine dair cümleleri Komisyonumuzda, önerilerimizde mutlaka ifade etmemiz gerekir.

Sayın Başkanımın sormuş olduğu soruya cevap verirken birtakım kanaatlerimi de paylaşmış oldum.

TUBA VURAL ÇOKAL (Antalya) – Çok sağ ol Başkanım.

ÇİĞDEM ERDOĞAN ATABEK (Sakarya) – Çok özür diliyorum. Bir şey ekleyeyim. Şiddet konusuyla gelen kadın zaten hemen şiddete bakan mahkeme tarafından hızlıca boşama sürecine giriyor ama normal boşama için şiddete bakan mahkemeler farklı.

TUBA VURAL ÇOKAL (Antalya) – Peki, kadına şiddete baktığımızda orada, Türkiye ile İspanya arasında şiddet oranında çok fark var mı, yüzde kaç?

BAŞKAN ÖZNER ÇALIK – Şöyle: Türkiye’de nüfusumuz 85 milyon, kadın cinayeti sayısı 250 civarında. Net rakam şu an hafızamda değil, 236 canımızı kaybettik. İspanya’da 43 milyon nüfus var ve kadın cinayet sayısı 50, 2020 rakamı olarak.

YELDA EROL GÖKCAN (Muğla) – 2021; 36...

BAŞKAN ÖZNER ÇALIK – 2020 rakamını söylüyorum, daha 2021 tamamlanmamış. Kayıtlardan düzeltilmesi adına söylüyorum: 2020’de 267 kadın cinayeti var. Kadınlarımız maalesef vefat etmiş vaziyette. İspanya’da 45 milyon nüfusta 2020 rakamı 50. Dolayısıyla 2020 rakamını oranladığımızda farklılık göze çarpıyor ama altını çizdiğim en önemli konu, hiçbir ülkede hâlâ sıfırlanmamış vaziyette.

TUBA VURAL ÇOKAL (Antalya) – Çok teşekkürler Başkanım.

BAŞKAN ÖZNER ÇALIK – Ben teşekkür ediyorum.

Arkadaşlar, özellikle çalışmalarınız için bir kez daha milletvekillerimize, uzmanlarımıza teşekkür ediyorum.

Şimdi, çok daha önemli bir süreç başlıyor. “Raporumuzun yüzde 40’ı tamam.” dedik, esasında siz baktığımızda yüzde 100’ü tamamlanmış görebilirsiniz ama her bir konunun tekrar Komisyon üyesi milletvekillerimiz tarafından okunmasını ve Komisyonun toplanma süreci bittikten sonra da raporlama sürecimizde kanaatlerini, düşüncelerini, önerilerini mutlaka Komisyonumuza iletmelerini ben istirham ederim. Bu vesileyle çok önemli bir rapor yayımlayacağız. Bunun çok yakın takibini yapacak olan bakanlıklarımız, kurumlarımız, kuruluşlarımız, medyamız, sivil toplum örgütlerimiz olacak ve beklentilere cevap verebilmemiz için de hepimizin hassasiyetle... Raporun 2’nci bölümü kurumların, bakanlıklarımızın yirmi yıldır yapmış olduğu, bundan önce de yapılan çalışmaları kapsıyor. 3’üncü bölüm ve 4’üncü bölüm; özellikle Komisyonumuzun yapmış olduğu çalışmaları yansıtmak, buradaki milletvekili arkadaşlarımızın ya da kurumlar geldiğinde onlara önerilerimizin toparlandığı alan ve bölüm olacak. Bu vesileyle 3’üncü ve 4’üncü bölümde mutlaka önerilerimizin hangi kurum tarafından yapılması gerektiğini şematik olarak ifade edeceğiz ve bunun için de arkadaşlarımız, uzmanlarımız çalışıyor.

Yapılması gereken işler içerisinde notlarımızı söyleyeceğim ama kadına yönelik şiddet 2006/17 sayılı Başbakanlık Genelgesi'yle devlet politikası hâline geldi demiştik hatırlarsanız ve sizlerin ortak sözleri ki genel kanaat bu doğrultuda, kadına yönelik şiddetle mücadelede koordinasyon sağlanmalı; izleme, değerlendirme ve etki analizleri yapılmalı demiştik. 2006 Başbakanlık Genelgesi'nde Kadına Yönelik Şiddet İzleme Komitesi kurulması önerisi var ve 2007 yılından itibaren Kadına Yönelik İzleme Komitesi her sene bir kez olmak üzere 2007 yılından itibaren 14 kez toplanmış vaziyette. Bunun Başkanlığı da Aile Bakanlığımız ve ilgili kurumların yöneticileri yapmakta. Özellikle yereldeki ayağı güçlendirmek adına İçişleri Bakanlığımızın valiliklere göndermiş olduğu genelge çok önemli. İllerde bu izleme komiteleri toplanıyor. Son genelgeyle birlikte, altı ayda bir toplanan bu komiteler üç ayda bir toplanmaya başladı ve üç ayda bir toplanan bu komitenin başkanlığını vali yapıyor. Vali, belediye başkanı, il sağlık müdürü; aile, çalışma ve sosyal hizmetler il müdürü, bütün kurumlarımızın il müdürlükleriyle illerde izleme komiteleri bu işleri yapıyor. Bunların sonuçlarının incelenmesi, irdelenmesi, uygulanan politikaların etki analizlerinin yapılması... Ve bu izlemelerden sonra yeniden dönüp o süreci tamamlayacak, alınacak tedbirler, önlemler, yerel tedbirler konuşulmalı, bunun için de çalışmalar yapılmalı.

Şimdi, illerimizde kadına yönelik şiddetle mücadele il koordinasyon ve izleme değerlendirme komisyonları altı ayda bir toplanıyor. Son genelgeyle üç ayda bir toplanması öngörülmüştür dedik. Buraya, özellikle izleme ve değerlendirmeye Meclisin dâhil olması, özellikle yereldeki izleme ve değerlendirme komitelerinin raporlarının KEFEK tarafından da takip edilmesi, Türkiye Büyük Millet Meclisinin sürece dâhil olması adına çok önemlidir diye düşünüyorum. Bu vesileyle, parantez içi bu bilgiyi paylaşmak istedim.

PAKİZE MUTLU AYDEMİR (Balıkesir) – Başkanım, KSGM koordinatörlüğünde raporlar...

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Evet, tabii, tabii, oradaki raporlar KSGM, Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü... Bu konuda 1990'da Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü kurulmuş ve sonrasında Aile Bakanlığı kurulduktan sonra Aile Bakanlığı bünyesine alınmış vaziyette. Sizlerin de sözleri ve tespitleri üzere Kadının Statüsü Genel Müdürlüğünün alanı, kapsamı, genişliği çok büyük. Bu vesileyle de mutlaka Kadının Statüsü Genel Müdürlüğünü çok daha güçlendirmeliyiz ya da kadına yönelik şiddetle ilgili yeni bir birim, yeni bir başkanlık, direkt Aile Bakanlığımıza bağlı ya da daha üst bir kurum olarak kurulmalı kanaatim, benim de notlarımız arasında.

ŞÖNİM'lerimizi mutlaka tekrar gözden geçirmemiz gerekiyor, konukevlerimizin sayılarını artırmamız, yerel yönetimlere bütçe desteği vererek 100 bin nüfusun üzerindeki belediyelerin konukevi açmasını zorunlu hâle getirmemiz ve cezai uygulama olmasına rağmen... Şu ana kadar herhangi bir cezai uygulamanın yapılmamış olmasının da altını çiziyorum. Hem Çevre ve Şehircilik Bakanlığımızın hem de... İllerde valiliklerimize Çevre ve Şehircilik Bakanlığımızın göndermiş olduğu genelge çok önemli bir genelge. Valiliklerin bu konuda gereğini yerine getirmesi için de İçişleri Bakanlığımızın takiplerinin yapılması...

Aile Bakanlığımızın bu konuda hassasiyetini biliyoruz. Takiplerini de yine Aile Bakanlığımızın yapmasını canı gönülden arzu ederiz. İçişleri Bakanlığımızın KADES uygulaması için 5 milyon hedef çok iyi bir hedef ama özellikle GAMER'de görmüş olduğumuz elektronik kelepçeyle ilgili bölgesel haritayı hatırlayın, o elektronik kelepçeyle ilgili bölgesel haritada doğu ve güneydoğudaki sayı neredeyse sıfıra yakın. Bunun en önemli sebebi, oradaki toplumsal bilinç, sosyoloji. Biz bunları da göz önünde bulundurarak doğu ve güneydoğuya yönelik KADES uygulamasını farklılaştırmalı ve

çeşitlendirmeliyiz yani gerekirse akıllı telefon uygulamalarını orada, eğitimde vermeliyiz; gerekirse kadınlarmıza Aile Bakanlığının ya da özel sektörün destekleriyle kadınlara yönelik KADES uygulamalarını indirebilmeleri için vermeliyiz diye düşünüyorum.

YELDA EROL GÖKCAN (Muğla) – Başkanım, buna ilave şunu yapabilir miyiz? Daha önceki yıllarda bu hep ilan edilirdi: Kadın dostu şehirler...

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – UNFPA’ın UNDP’yle birlikte yapmış olduğu...

YELDA EROL GÖKCAN (Muğla) – Çalışmadı bu.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Kadın dostu şehirler şu an Türkiye’de 14 tane; 8 artı 6; 14 kadın dostu şehir var. Proje, zamanlı bir projeydi. Bu vesileyle de yerel yönetimlerde, özellikle belediye meclislerinde kadın erkek fırsat eşitliği komisyonları kurulmuştu. Şimdi, bu vesileyle, kadın dostu şehir projesi aynen... “Haydi Kızlar Okula!” kampanyası, özellikle pilot illerde uygulanmış, sonra Türkiye’de 81 ile dönüştürülmüştü. Kadın dostu şehir projesi için de özellikle 14 ilde belediyeler kendi komisyonlarını kurarken kadın erkek fırsat eşitliği komisyonlarını kurmuş vaziyetler ve bunun devam ettirilmesi, sürdürülebilir olması, diğer illere de örnek olması gerekiyor. Bu vesileyle de yerel yönetimlerde farkındalık yaratacak en önemli çalışmalardan bir tanesi de belediyelerimizde kurulacak olan kadın erkek fırsat eşitliği komisyonlarının takibini mutlaka talep etmemiz...

PAKİZE MUTLU AYDEMİR (Balıkesir) – Bir de aktive edilmesi Başkanım, kurulmuş olanların da aktive edilmesi gerekiyor.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Evet, kurulmuş olanlar da pasif hâle gelmiş ve maalesef kadın meclis üyesi olmayan belediyeler var. Oralarda da hiç kadın yokken kadın erkek fırsat eşitliği komisyonlarının kurulması da enteresan durumlar.

Sağlık Bakanlığımız konusunda -Tuba Hanım söyledi- benim de parantez açarak... Özellikle çocuk izleme merkezleriyle ilgili çalışmaları hızlandırmaları, failin rehabilitasyonu konusunda kapsayıcı çalışmaları yapmaları önem arz ediyor.

HACI AHMET ÖZDEMİR (Konya) – AMATEM’lerin verimliliğini artırmak...

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – AMATEM’lerin verimliliği ve Yeşilayın mutlaka bu konuda çalışmalarını... Yeşilaydan görüşleri lütfen yazılı isteyin arkadaşlar, unutmayın ve göç ve engelli merkezlerinden, kadın merkezlerimizden yazılı görüşlerini mutlaka isteyin.

YELDA EROL GÖKCAN (Muğla) – Başkanım, bir ilave daha yapabilir miyim, konuştuğca aklıma geliyor? Bütün illerde İçişleri Bakanlığı tarafından kurulan, başkanlığını valiliğin yaptığı; sivil toplum kuruluşları, siyasi partiler ve medyanın da içinde olduğu il insan hakları kurulları var. Ben çok uzun yıllar AK PARTİ adına temsilci olarak bu komisyonlarda yer aldım. Bu komisyonlar bazı illerde gerçekten çok etkili, Muğla’da da öyleydi. Önümüzdeki süreçte valiliklerin bünyesinde kurulan il insan hakları kurullarında kadına yönelik şiddetle mücadele alt komisyonunun kurulması ya da farkındalık çalışması anlamında yapılacak olan çalışmaları da çok önemsendiğimi söylemek istiyorum. Böyle bir çalışma da yapılabilir İçişleri Bakanlığının talimatıyla.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Peki.

ESİN KARA (Konya) – Bir ekleme de ben yapabilir miyim?

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Tabii Sayın Kara, buyurun.

ESİN KARA (Konya) – Başkanım, İspanya örneğimizde, baktığımız zaman, elektronik kelepçeyi bizden daha fazla kullandıklarını gördük; 2.600 civarındaydı yanılmıyorsam, bizde ise 800 civarındaydı kullanım. Demek ki elektronik kelepçe kullanımını artırmamız gerekiyor.

Bir de şununla ilgili bir şey yapılamaz mı? Mesela sizin vermiş olduğunuz 2 tane örnek vardı bugün. Elektronik kelepçe kararı verildi mi acaba? 6 kere uzaklaştırma kararı alınmış. Hâkim buna karar vermediyse hâkimlerin puanlamasında ya da terfilerinde... Mesela elektronik kelepçe kararı verilmediyse bu onun terfisinde ya da yükselmesinde etkili olabilir yani bu olaya vermesi gerekiyordu ve vermedi, bu olay cinayetle sonuçlandı. Hâkimlerin de puanlamasında etkili olursa daha dikkatli olup belki elektronik kelepçe kararını daha kolay verebilirler diye düşünüyorum.

BAŞKAN ÖZNUR ÇALIK – Ben çok teşekkür ediyorum.

Komisyonumuzun bütün katılımcılarına, uzmanlarına, stenograflara, çalışan bütün sessiz ekibe, sesi çıkmayan ekibe, seslerimizi kayıt altına alan kıymetli arkadaşlarıma, Meclis uzmanlarıma, Bakanlıktan gelen kıymetli uzmanlarıma, kıymetli milletvekillerime, görüş, kanaat, öneri, eleştiri yapan kurum ve kuruluşlara, Bakanlıklara, medyamıza, sivil toplum örgütlerimize, her birine katılımları için ayrı ayrı teşekkürlerimi iletiyorum.

“Kadına yönelik şiddete sıfır tolerans.” diyoruz. Cumhurbaşkanımızın başlatmış olduğu ve bir devlet politikası hâline gelen kadına yönelik şiddetle mücadele hepimiz için vazgeçilmezdir. Bu vesileyle Milliyetçi Hareket Partisi ve AK PARTİ grupları olarak kadına yönelik şiddetle mücadeleyi yakın takip ettiğimizi... Komisyonumuza gelen bütün yorumlara rağmen ısrarla “Kadına yönelik şiddetle mücadele varsa biz bu Komisyondayız ve sonuna kadar devam edeceğiz; mevzubahis kadınsa, mevzubahis kadına şiddetle mücadele ise şayet siyaset teferruatıdır.” deyip çalışmalarımıza aralıksız devam ettik, hiç ara vermeden devam ettik. Bu vesileyle bir kez daha “Kadına yönelik şiddete sıfır tolerans.” diyorum.

“Ya benimsin ya kara toprağın.” Bu algıyı, bu düşünceyi tamamen ortadan kaldırmamız gerektiğini, toplumsal açıdan değişen sosyolojimizle birlikte farkındalık yaratacak çalışmaları yapmamız gerektiğini... Bütün insanların, kadınlar kadar erkeklerin, erkekler kadar kadınların, çocukların, gençlerin, yaşlıların kıymetli olduğu, canın kıymetli olduğu, varlığın kıymetli olduğu bir dünyada birlikte yaşayacağımız insanlarla ilgili olarak söylenen sözü tekraren, ayeti tekrar etmek istiyorum: “Onları iyilikle tutun veya güzellikle bırakın.”

Ben bir kez daha kadına yönelik şiddetle mücadelede ortak tavır sergilemenizden dolayı, vermiş olduğunuz destekten dolayı her birinize teşekkür ediyorum, ellerinize sağlık diyorum ve Komisyonumuzun son toplantısını kapatıyorum.

Kapanma Saati: 15.14

